

En eldhärjad kyrka från 1100-talet

Mjölby kyrka
RAÄ 267
Mjölby socken
Mjölby kommun
Östergötlands län

Eva Modén & Ann-Charlott Feldt

En eldhärjad kyrka från 1100-talet

Innehåll

Sammanfattning	2
Inledning	4
Historisk bakgrund	4
Kyrkogården	7
Syfte och frågeställningar	7
Metod och dokumentation	8
Resultat och tolkning	8
Fas 1 - 1100-talskyrkan	9
Fas 2 - En brand under 1300-talet	13
Fas 3 - En brand under 1500-talets senare hälft?	14
Fas 4 - Förändringar vid 1700-talets mitt	14
Fas 5 - Branden 1771 och den nya kyrkan	14
Fas 6 - Ombyggnadsarbeten på 1860-70-talen	16
Fas 7 - Ny ombyggnad 1906-1907	16
Fas 8 - Renoveringen 2003-2004	16
Fuktproblem i kyrka och i sakristia	16
Ledningsschakt i kyrkan	18
Dräneringsschakt runt sakristians yttermurar	21
Referenser	27
Tekniska uppgifter	28
Bilaga 1. Fyndlista	30
Bilaga 2. Murbrukslista	32
Bilaga 3. Beskrivning av 38 gravar	36
Bilaga 4. Osteologisk analys	40
Bilaga 5. Byggnadsarkeologiska ritningar	42

Omslagsbild: Utsnitt ur Geometrisk avmätning av Mjölby upprättad år 1718 av Matias Sundvall (LMS D68-26:3).

Ö S T E R G Ö T L A N D S   L Ä N S M U S E U M
A V D E L N I N G E N   F Ö R   A R K E O L O G I

Box 232 • 581 02 Linköping • Tel 013 - 23 03 00 • Fax 013 - 12 90 70
info@ostergotlandslansmuseum.se • www.ostergotlandslansmuseum.se

Sammanfattning

I samband med putsarbeten på Mjölby kyrka sommaren 2006 genomförde Östergötlands länsmuseum en byggnadsarkeologisk undersökning av kyrkans murar. I november 2006 undersöktes ett schakt för dränering runt sakristian. Våren 2007 utfördes en antikvarisk kontroll av ett mindre schakt i kyrkans golv samt murverket bakom den bortbilade cementsockeln. Arbetena utfördes på uppdrag av Mjölby kyrkliga samfällighet.

Murbruksprover visar att Mjölby kyrka byggdes under 1100-talets första hälft. Murverket visar spår av flera bränder. Två har kunnat tidfästas till 1300-talets andra hälft och 1500-talets senare del. Efter branden 1771 revs det medeltida långhuset och koret. Det ursprungliga tornet, byggt i kalksten, införlivades i det nya dubbelt så höga och åt öster utökade tornet av tegelmurverk. Långhuset är i huvudsak byggt av stortegel med mindre partier av återanvända kalkstenar. Den bortbilade cementsockeln dolde resterna av en skråkantsockel på tornet och en del av det medeltida långhusets nordvägg.

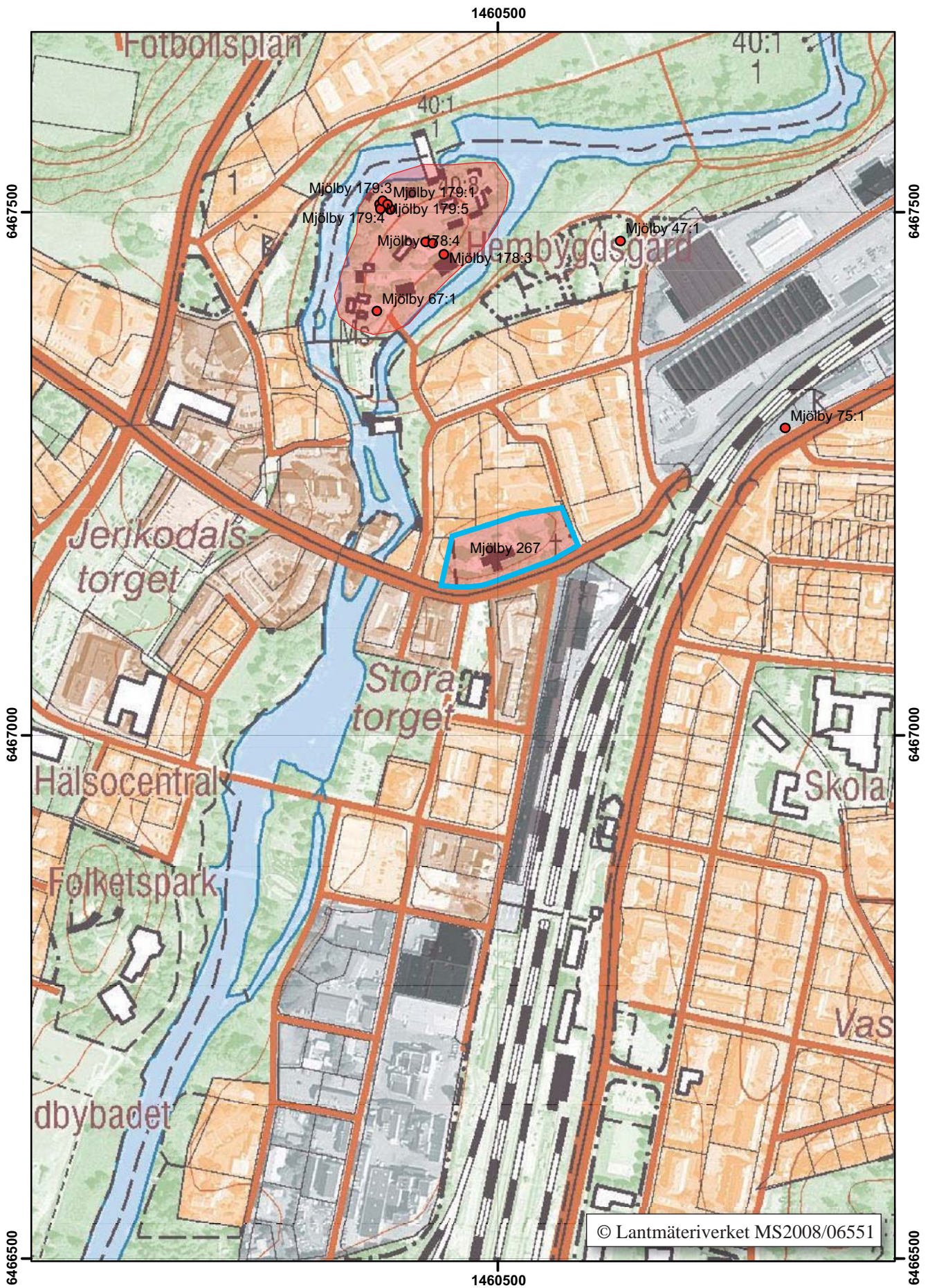
I schaktet runt sakristian kunde 38 gravar eller delar av gravar dokumenteras. Gravarna låg på olika djup som varierade från 1,30 till 2,20 m. Ett drygt tiotal av gravarna hade tydliga nedgrävningar utan kista. Bland gravarna fanns två spädbarnsgravar och ytterligare åtta barngravar.

Ann-Charlott Feldt
1:e antikvarie

Eva Modén
antikvarie

Figur 2. Utdrag ur digitala Fastighetskartan, blad 8F 3c Mjölby, med undersökningsområdet markerat (blått). Skala 1:5 000.

Inledning

I samband med putsarbeten på Mjölby kyrka sommaren 2006 genomförde Östergötlands länsmuseum en byggnadsarkeologisk undersökning av kyrkans murar. I november 2006 undersöktes ett schakt för dränering runt sakristian. Våren 2007 utfördes en antikvarisk kontroll av ett mindre schakt i kyrkans golv samt murverket bakom den bortbilade cementsockeln. Samtliga arbeten utfördes på uppdrag av Mjölby kyrkliga samfällighet som även stod för de arkeologiska kostnaderna.

Fasadarbetena innebar att färgskiktet sandblästrades och bomputs knackades bort. Det utvändiga arbetet berörde de medeltida fasaderna på kyrkans torn samt murverk på kyrkans långhus och kor. Eftersom Mjölby kyrkas medeltida historia i det närmaste varit okänd ansågs att en byggnadsarkeologisk undersökning skulle kunna ge en möjlighet till mer kunskap. Kyrkans fuktproblematik ledde till att den utvändiga cementsockeln bilades bort och att ett schakt i kyrkans golv togs upp.

Den byggnadsarkeologiska undersökningen i samband med omputsningen 2006 och huvuddelen av rapportarbetet har utförts av antikvarie Eva Modén. Förundersökningen och den antikvariska kontrollen samt slutgiltig utformning av rapporten har utförts av 1:e antikvarie Ann-Charlott Feldt.

Historisk bakgrund

Mjölby nämns redan på 1200-talet och förekommer som självständig socken vid samma tid. År 1385 omtalas en kyrkoherde i Mjölby. Dagens Mjölby har växt fram ur den kvarnby som redan under medeltiden fanns vid fallen i Svartån. Läget invid viktiga kommunikationsleder har gett platsen dess roll som en betydelsefull knutpunkt. Med järnvägarnas tillkomst 1873 inleddes utvecklingen till en modern industriort. År 1900 fick Mjölby status som municipalsamhälle och 1920 stadsrättigheter.

Kyrkan är centralt belägen i Mjölby, utmed den gamla riksvägen, norr om Stora Torget och öster om Svartån. Kyrkogården är terrasserad mot norr och väster. Ingångar med dekorativt utformade järnsmedsgrindar finns från prästgården i norr och i söder från Kungsvägen och Stora Torget. Kyrkogården togs ur bruk på 1880-talet då en ny kyrkogård anlades, en knapp kilometer från kyrkan. Kyrkans historia är nära förknippad med framför allt ägarna till Hulterstad, ätten Ehrenkrona, vilka har skänkt flera inventarier till kyrkan och även haft patronatsrätt fram till 1921 (Cnattingius 1989)

Kyrkans medeltida utformning är inte klarlagd. På storskifteskartan från 1753 (LMS D68-26:7) berättas att kyrkan ligger på frälsehemmanet Bondegårds byggningstomt och åkerskifte. Den omgivande mar-

Figur 3. Utsnitt ur Jean de Rogiers karta från 1660 som visar "Möleby" med en schablonritad kyrka (LMS D9).

ken tillhörde samma ägare. Broocman skrev 1760 att kyrkan stod på kronogrund. Han beskrev kyrkans storlek, klockstapel och tillbyggnad. Enligt honom var kyrkan 34 alnar lång och 11 $\frac{3}{4}$ alnar bred.

Storskifteskartan från 1770 (LMS D68-26:8) ger en beskrivning av de omgivande tomterna och deras bebyggelse. Tomten väster om kyrkan var bebyggd med två stugor som konsistoriefullmäktige uppges vilja flytta då deras eldstäder låg för nära kyrkan. På kartan avbildades kyrkan med en grundplan, medan klockstapeln visades i profil. Planritningen av kyrkan visar att tornet och koret var smalare än långhuset. Det breda långhuset stämmer dock inte med vare sig Andersons (1926) uppgifter eller den information som framkommit vid de byggnadsarkeologiska undersökningarna. Tornet var enligt planritningen rektangulärt till formen och dubbelt så brett som djupt.

I kyrkoberskrivningen jämför Cnattangius (1989) det medeltida kyrktornet i Mjölby med Hagebyhöga kyrktorn och det rivna romanska kyrktornet i Högby. Båda dessa har daterats till början av 1100-talet. Interiört jämför han Mjölby kyrktorn med Slaka kyrkas medeltida kyrktorn och dess två tunnvalvda nischer i bottenvåningen. Mjölby kyrktorn är det enda kända tornet i Östergötland som är av bred skånsk typ (Andersson 1926:93), där tornet är lika brett som långhuset.

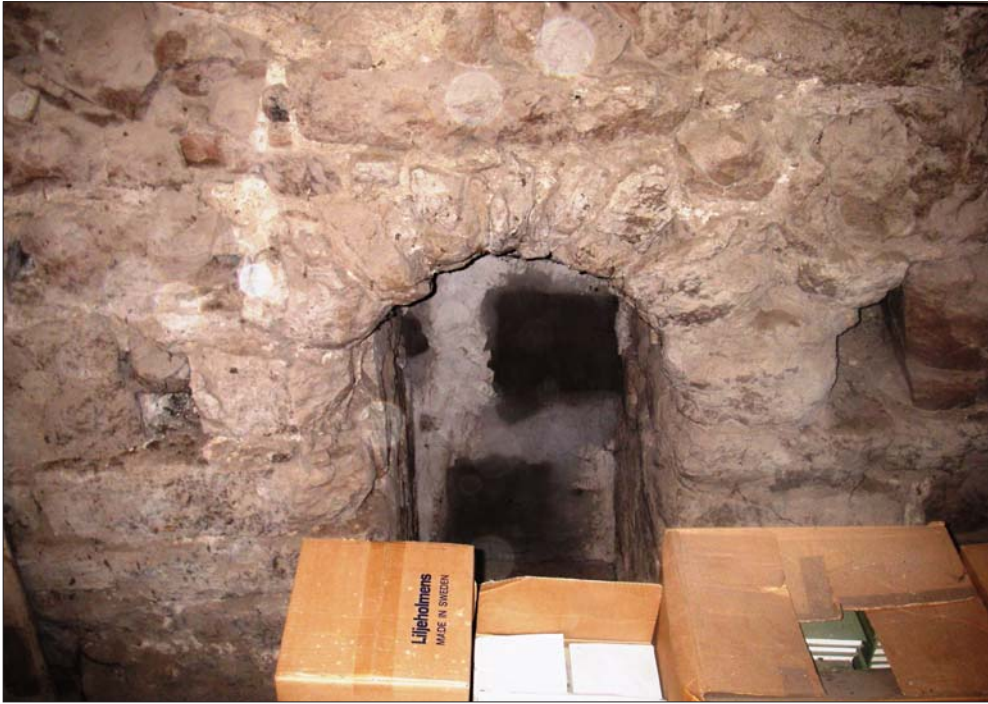
Den medeltida kyrkan förstördes i samband med en omfattande brand 1771. Efter branden kunde det medeltida kalkstenstornet införlivas som en del i den nya kyrkans torn. Trappan till det ursprungliga tornet är bevarad och löper i det nordvästra hörnet med två vinkelställda löp. Det mellersta rummet på första våningen har en liten rundbågig öppning mot långhuset i öster och på södra sidan en öppning till ett tunnvalvt rum. I rummet finns tydliga hål i muren cirka två meter upp efter ett ursprungligt träbjälklag. I våningen över, som haft detta träbjälklag till golv, finns mot öster en dörröppning med kalkstenöverliggare. Denna dörröppning har senare murats igen med tegel. Den kan ha varit utgången till en läktare, en så kallad empor, för kyrkans byggherre. En trätrappa har förbundit de två våningarna. Medeltidstornets murverk består av kalksten som i innermurarna i stor utsträckning har varvats med gråsten.

Efter branden 1771 återuppbjuggdes kyrkan enligt uppgift med ett helt nytt långhus. Det nya tornet utökades åt öster och fick därmed en kvadratisk grundplan. Murningsarbetena utfördes av murarmästare Peter Östberg från Skänninge. Arbetet finns noggrant beskrivet år för år från 1772 till 1775. Interiören med dess utsmyckningar tog sedan tre år att färdigställa. Kyrkan var klar för invigning i juni 1779 (Cnattangius 1989).

Figur 4. Utsnitt ur storskifteskarta från 1770 över Mjölby med kyrka och klockstapel (LMS D68-26:8).

Figur 5. Rundbågig öppning i det medeltida tornets första våning. Utrymmet används idag till förvaring. Foto Eva Modén, ÖLM.

Figur 6. Igenmurad dörr som troligen tillhört en emporvåning i den medeltida kyrkan. Foto Eva Modén, ÖLM.

Kyrkan uppfördes efter en typritning från Överintendentensämbetet i en för tiden typisk gustaviansk utformning med rektangulär planform med tresidigt kor i öster och sakristia på nordsidan. Sakristian har en medeltida järndörr åt öster. Kyrkans huvudingång förlades mitt på långhusets sydsida och en ny ingång togs enligt uppgift upp på tornets västsida. De rundbågiga fönsteröppningarna är symmetriskt placerade. De höga portalomfattningarna och ekportarna tillkom vid renoveringen 1906. Taket var från början spånklätt men byttes till plåtbeklädnad vid samma renovering. År 1958 gjordes nästa takbyte, från järnplåttak till kopparplåttak. Interiören har genomgått ett stort antal förändringar genom åren (Kyrkobyggnadsinventeringen).

Kyrkogården

Kyrkogårdens nuvarande form är rektangulär i närmast öst-västlig riktning. Den är högt belägen i förhållande till resten av staden och ligger innanför en terrassmur. Kyrkogården omges av en uppväxt trädkrans. Kyrkan är placerad på kyrkogårdens västra del. Öster om kyrkan, avgränsat av häckar, ligger det Ehrenkronska gravkoret från omkring år 1800 och det Ehrenkronska gravområdet som ännu är i bruk. På den övriga kyrkogården finns öppna gräsmattor och en gles beläggning med gravvårdar.

Det är okänt hur stor den äldsta kyrkogården ursprungligen varit och när den först togs i bruk. Det saknas uppgifter om det medeltida gravskicket på kyrkogården. Huvuddelen av de bevarade gravvårdarna är från 1800-talet. Dessutom finns ett par gravvårdar från 1600-talet av kalksten, uppställda på vad som kan vara ursprunglig plats väster om kyrkan. Den omfattande branden 1771 ledde sannolikt också till en omgestaltning av kyrkogården (Kyrkogårdsinventeringen).

Enligt en kyrkomursinventering (Kyrkogårdsinventeringen) hade kyrkogården i början av 1800-talet en mur av runda och klivna stenar vilka ersattes i etapper med huggna kvader under 1800-talet, med början i väster. År 1941 genomfördes en omläggning av kyrkogården då den iordningställdes till park. Bland annat fylldes den ut kraftigt med fyllningsjord och nya planteringar iordningställdes.

Syfte och frågeställningar

Den byggnadsarkeologiska undersökningen och den antikvariska kontrollen hade som övergripande mål att fastställa murverkens konstruktion, ålder och inbördes kronologi. I samband med detta har även en referenssamling av murbruk upprättas och en murbrukskronologi för Mjölby kyrka har fastställts.

Figur 7. Mjölby kyrkogård sedd från tornet. Foto Ann-Charlott Feldt, ÖLM.

Den arkeologiska förundersökningen som utfördes i samband med dräneringsschaktet runt sakristian, hade som övergripande mål att tillse att fast fornlämning i form av t ex gravar och murverk berördes i så liten omfattning som möjligt. Äldre gravar som ändå kom att beröras av arbetena skulle undersökas och dokumenteras varefter de skulle återbegravdes på platsen. Ett urval av gravarna skulle undersökas osteologiskt avseende ålder, kön, kroppslängd, skador och sjukliga förändringar mm.

Nedanstående frågor har särskilt beaktats vid undersökningarna:

- Finns det intakt medeltida murverk i långhusets murar?
- I vilken omfattning återfinns återanvänt material i långhusets murverk?
- Har kyrktornet byggts till på det sätt som man kan förmoda utifrån tornets interiör?
- Finns det tidigare okända äldre konstruktionsdetaljer i de blottade murverken?
- Vilken slags sockel har det ursprungliga tornet haft?
- Kan olika tidsepoker spåras i begravningsskicket?

Metod och dokumentation

Den byggnadsarkeologiska undersökningen utfördes efter att fasadernas bomputs avlägsnats. Äldre bevarade puts- och färgskikt dokumenterades. Uppmätningssritningar i skala 1:20 upprättades över typmurverk och murbruksprover togs på samtliga tillgängliga murverk.

Den antikvariska kontrollen genomfördes i samband med bortbilandet av betongsockeln och grävningen i långhusgolvet. De tidigare upprättade fasadritningarna kompletterades med ritningar över sockelpartiet. Schaktet i långhusgolvet undersöktes genom handgrävning och metalldetektering samt dokumenterades på en planritning. Murbruksprover togs tillvara och arbetet dokumenterades genom digital fotografering.

Murbruksproverna har sorterats i en relativ kronologi för kyrkan och jämförts med murbruk i läns-museets referenssamling genom okulär bedömning av färskas brottytor. Ingen mikroskopering eller tunnslipsanalys har utförts. Proverna har jämförts med referenssamlingen avseende relationen kalk/bal-last, kalkpastans färgton, ballastens innehåll och

kornstorlek samt omfattning och storlek på ingående kalkklumpar, luftbubblor och organiskt material. Dessutom har en bedömning gjorts rörande brukets konsistens (d v s om det är hårt, smuligt eller mjöligt) och homogenitet (d v s om fördelningen av de ingående beståndsdelarna är jämn eller ojämn).

Vid den arkeologiska förundersökningen som genomfördes i samband med schaktningen dokumenterades gravar med planritningar i skala 1:20. Omrört skelettmaterial som påträffades, samt huvuddelen av gravarna återbegravdes på plats. Ett mindre urval av gravarna togs in för osteologisk undersökning vilken utfördes av osteolog Petter Nyberg på Östergötlands länsmuseum.

Påträffade föremål som bedömdes vara av arkeologiskt intresse togs till vara medan övriga föremål såsom kistspikar återbegravdes tillsammans med skelett och övrigt gravmaterial. Tillvaratagna föremål har konserverats och förvaras under accessionsnummer ÖLMC4307 på Östergötlands länsmuseum i väntan på slutgiltig fyndfördelning. Allt arbete dokumenterades med fotografering i svart/vitt och digitalt.

Dokumentationsmaterialet förvaras och hålls tillgängligt för forskning och intresserad allmänhet på Östergötlands länsmuseum.

Resultat och tolkning

Putsningen av Mjölby kyrka blev mer omfattande än som först var planerat eftersom mer puts än beräknat var lös. Delar av putsen bestod av cement vilken avlägsnades även om den inte satt lös. Cementen kan ha varit en anledning till delar av de fuktproblem som fanns i kyrkorummet. Nedknackningen av den lösa putsen var mest omfattande på tornets västra fasad. Tornets norra och södra fasader blev delvis frilagda. Långhusets västra fasader, på vardera sidan av tornet, frilades helt. På resten av långhuset, koret och sakristian satt putsen betydligt bättre och endast små titthål kunde undersökas. Runt portaler och i fönstersmygar fanns en del cement som togs bort vilket innebar att viss provtagning kunde ske. Även sockelns kraftiga puts ansågs vara en bidragande till fuktproblemet och som en senare åtgärd kom även cementsockeln att knackas bort, varvid tornets sockel och grundmur kunde dokumenteras. Det medeltida tornets inre undersöktes mycket översiktligt. En okulär besiktning samt provtagning av murbruk och fotografering gav dock en del kompletterande information.

Påträffade murverk och tillvaratagna bruksproverna har sorterats in i en relativ kronologi med åtta faser och med förankring i olika århundraden bl a utifrån kända händelser och jämförelser med läns-museets referenssamling av murbruk.

Fas 1 - 1100-talskyrkan

Den medeltida kyrkan uppgavs av Broocman (1760) vara 34 alnar lång och 11 $\frac{3}{4}$ alnar bred vilket betyder ca 20 m lång och drygt 7 m bred. Den medeltida kyrkan i Högby uppges ha haft liknande mått, 21,5 m lång och 7,5 m bred. Bredden på dagens kyrktorn mäter 9,1 m, vilket är något större än det breddmått Broocman uppgett. Det bevarade medeltida tornets djupmått är 5,35 m. Trots dålig överensstämmelse med de äldre måttuppgifterna består tornet i sin fulla bredd av intakt medeltida murverk.

Tornets utvändiga murverk består till största delen av kalkstenar och med inslag av gråsten och är uppfört i skalmursteknik. Kalkstenarna i hörnkedjorna har grova huggspår av bredmejsel eller bredhacka men inga spår av kantslag. I det övriga murverket finns sporadiska rester av behugning på kalkstenarna. Röd kalksten förekommer regelbundet i murarna. Invändigt i tornet bestod murarna till mycket stor del av gråsten varvat med kalksten.

Under den bortbilade cementsockeln fanns resterna av en skråkantsockel av huggen kalksten. Skråkanten var placerad 0,60-0,70 m upp från dagens marknivå. Därunder fanns tre synliga kalkstensskift och därunder ett skift av granitsten som på några ställen hade sekundära cementlagningar. Sockeln var till största delen bortbilad.

Kalkstenssockeln fortsatte utmed hela den norra tornfasaden. Eftersom vi vet att tornet enbart var 5,35 m djupt och senare byggdes på till närmare 8 m, borde sockeln upphöra vid tornets ursprungliga djup. När det nu fortsatte sockeln hela vägen, även utmed det påbyggda tornet, kan detta enbart betyda att det medeltida långhuset var lika brett som tornet. Dessutom hade torn och långhus uppförts samtidigt då ingen skarv fanns mellan murverken. Mjölby kyrktorn är det enda kända tornet i Östergötland som är av bred skånsk typ (Andersson 1926:93), där tornet är lika brett som långhuset. Undersökningar av Älvestads kyrka har dock visat att dess torn endast varit marginellt smalare än det ursprungliga romanska långhuset (Lundberg muntligen).

Figur 8. Hörnkedja av kalksten. Foto Eva Modén, ÖLM.

Figur 9. Avbilad kalkstenssockel på tornets fasad. Foto Ann-Charlott Feldt, ÖLM.

Många kalkstenar i murarna var brandskadade med karaktäristiskt musselformade urgröpningar. Det yttre skiktet har släppt efter att den upphettade stenen svalnat. Enligt bevarade bruksrester har fogarna varit utstrukt på kalkstenarna vilket lett till denna speciella form av skada vid brand på kalksten. Den norra delen av tornets västfasad är svårast brandskadad medan den södra delen har en mindre andel skadade kalkstenar. Man kan därmed anta att branden var häftigast på den norra sidan av tornets västfasad. De norra och södra tornfasaderna är inte lika skadade. Kalkstenarna ligger i tämligen jämna skift med många små skolstenar i fogarna. All skolsten består av kalksten och granit, inget tegel har använts i det ursprungliga murverket.

Murbruket i det ursprungliga kalkstensmurverket består av ljus gulaktigt kalkbruk med ojämn men finkornig ballast. Bruket har antagit en mörkare ton av den kraftiga värmepåverkan som det utsatts för. Det är ett känt fenomen som tidigare har studerats vid ett flertal tillfällen bl a på Linköpings och Stjärnorps slott (Modén & Feldt 2004 och 2010). Där murbruk som är opåverkat av brand kunnat hittas uppvisar det klara likheter med bruk ifrån 1100-talet i referens-

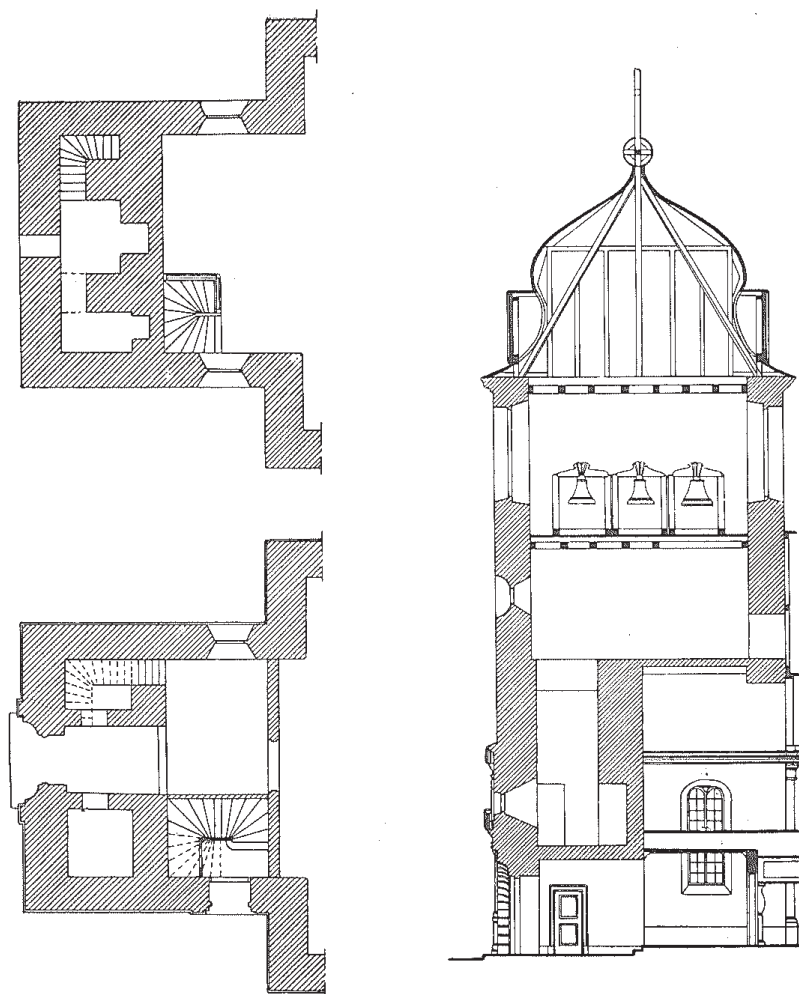
samlingen. Tornet i Mjölby jämförs av Cnatingius (1989) med tornen i Hagebyhöga och Högby och vilka båda har daterats till 1100-talets första årtionden.

I tornets bottenplan finns västingången, vilken anses ha tillkommit i samband med nybyggnaden 1772-75. Ett indicium på att där funnits en äldre dörröppning kan vara det dragbomshål som hittats i väggen till en ljusöppning närmast västingången.

På bottenplanet finns en tunnvalvd kammare på vardera sidan av ingången. Kamrarnas ingångar täcks idag av vackra smidesgaller. Den norra kammaren är något mindre än den södra vilket har samband med att torntrappan löper i den norra muren. Valven består av kalkstenar med hål för de västra ljusluggarnas invändiga öppningar. Den södra kammaren har även en ljusöppning i den plana södra väggen. Resterande bottenvåning består av ett rum som idag är kyrkans vapenhus. Till detta rum leder, förutom vägen genom västporten även en ingång från söder. Det är möjligt att man här utnyttjat och vidgat den romanska kyrkans sydportal. Det är dock oklart huruvida den portal som påträffades har haft en romansk föregångare. Det murbruk som tillvaratogs hör samman med fas 6, d v s renoveringen på 1860-70-talen.

Figur 11. Plan och sektion över Mjölby kyrktorn (ur Andersson 1926:92).

Figur 12. Smidesgaller täcker ingångarna till de tunnvalvda medeltida tornkamrarna i bottenplanet. Foto Eva Modén, ÖLM.

Figur 13-16. Två av de tre nyupptäckta ljusgluggarna till bottenvåningens två tornkammare i det medeltida tornet, inifrån och utifrån. Foto Eva Modén, ÖLM.

Den norra tornkammaren har haft en ljusöppning mot väster och den södra tornkammaren hade två, en mot väster och en mot söder. Dessa öppningar har varit igenmurade sedan 1770-talet. Alla tre ljusgluggarna var ursprungliga i murverket och hade lite olika storlek. Den norra kammarens ljusglugg var 0,19 m bred och 0,16 m hög. Den södra kammarens västra ljusglugg, närmast västingången, var större, 0,35 m bred och 0,25 m hög. I ljusöppningens norra sida fanns ett fyrkantigt hål som sträckte sig mer än en halv meter in i muren, den sekundära portalens murning tog sedan emot. Ett hål av denna storlek passar som dragbomshål för en port. Eftersom inget finns bevarat om hur en eventuell västingång har sett ut kan detta enbart bli spekulationer. Hålet kan även ha en annan förklaring. Den södra kammarens södra glugg var 0,20 m bred och 0,29 m hög. Två av ljusgluggarna hade rester av ursprungliga putslager.

I tornets norra del finns den ursprungliga trappan, vars väggar hade brandskadade ytskikt. Majoriteten av gråstenarna hade släppt sitt yttersta skikt medan kalkstenarna var i något bättre kondition. Trappan är placerad i tornets nordvästra hörn där branden verkar ha varit kraftigast, något som kan ha berott på den skorstenseffekt som uppstått i trappan.

Fas 2 - En brand under 1300-talet

Troligen har Mjölby kyrka varit med om en brand redan på medeltiden. Det bruk som hittades i fogarna var mycket mörkt på ytan och kunde förväxlas med skolstenar. Bruklumparna hade fått ett hårdare yttre skal vilket tydligt märktes när bruksprover skulle tas. Dessa hårda klumpar av kalkbruk var inuti närmast identiska med ett bruk från 1380-talets Linköpings slott (Modén & Feldt 2004). Murbruksprover tagna inne i fogarna samt viss puts har tydliga likheter med

flera 1300-talsbruk i referensserien. Dessa murbruk återfanns i innertrappans vägg och tak, samt på toppen av den östra tornmuren av kalksten. En av ljusgluggarna i bottenvåningen hade putsats om med detta 1300-talsbruk. Det kan tolkas som reparationer efter en brand.

Fas 3 - En brand under 1500-talets senare hälft?

Nästa händelse som går att spåra i murverket verkar vara ytterligare en brand eftersom 1300-talsbruket förekommer i en mycket mörkare bränd variant, med rödbrun ton på kalkpastan och täckts av ett vitt smuligt 1500-talsbruk.

Det har sannolikt brunnit under andra hälften av 1500-talet. Inga skriftliga dokument finns dock bevarade eftersom kyrkan brunnit även på 1770-talet. Den danske fältherren Daniel Rantzau skrev i sin dagbok, 18-19 november 1567, att de danska trupperna stötte på motstånd i Mjölby. De svenska trupperna hade slagit läger i Mjölby (Lindqvist 1987). De skador som kunnat spåras i Mjölby kyrktorn skulle kunna ha med detta fältläger att göra.

Fas 4 - Förändringar vid 1700-talets mitt

Vid mitten av 1700-talet byggde man om taket på det medeltida kyrktornet. Det försågs med en spira samtidigt som kyrkklockorna flyttades från klockstapeln till kyrktornet. Dessutom satte man in ett urverk i spiran vilket för denna tid var ovanligt på en landsortskyrka (Kyrkobyggnadsinventeringen). Spår av en reparation, med ett brunt lerbruk med små vita prickar, hittades på västra fasaden. Bruket liknar ett bruk i referenssamlingen som har dateras till 1700-talets första hälft. Man hade även täckt områden av den västra tornfasaden samt de igenmurade ljusgluggarna med detta mörka bruk.

Fas 5 - Branden 1771 och den nya kyrkan

Det man uttryckte oro för på 1770 års storskifteskarta inträffade ett år senare då kyrkan brann den 28 maj 1771. Det brandskadade långhuset revs medan kalkstenstornet införlivades i ett nytt större torn. Det nya långhusets västra väggpartier på vardera sidan om tornet, byggdes upp av återanvänd kalksten medan resten av långhuset och sakristian verkar ha murats med tegel i renässansförband. Efter att den meterhöga

Figur 17. Fas 2. Hårt bränt 1300-tals bruk med vitt smuligt 1500-tals bruk utanpå.

Foto Eva Modén, ÖLM.

putssockeln som täckte kyrkans grund avlägsnades, kunde konstateras att tornets grund och det medeltida långhuset hade haft en kalkstenssockeln med skråkant. Understa synliga skiftet innehöll en del granitstenar både ursprungliga och senare inmurade som reparation. Grunden på 1770-talskyrkans långhus bestod av en blandning av återanvänd kalksten men till största delen granitsten. Långhusets murar var täckta av spritputs som enbart behövde åtgärdas på ett fåtal mindre ytor.

Det nya tornet utökades mot öster till en kvadratisk grundplan och byggdes på till dubbel höjd, det vill säga cirka 18 m till takfoten. Murbruket visar tydliga skillnader mellan de lägre partierna och tornets övre hälft. Långhusväggarna och reparationer på tornets kalkstensmurverk har murats med ett mycket mörkt kalkbruk. Troligen har man återanvänt gammalt kalkbruk från den brandskadade kyrkan som blandats till ett nytt bruk. En samtida skriftlig uppgift antyder att kalkbruket har återanvänts (Cnattingius 1989). Bruket är unikt för Mjölby kyrka och har ingen direkt motsvarighet bland referensbruket.

Det murbruk som användes högre upp i tornets tegelmurverk var ett ljusare kalkbruk som mest liknar bruk 46 och 48B i referenssamlingen från Linköpings slott. Detta hade dock använts några årtionden senare, i början på 1800-talet på slottet (Modén & Feldt 2004). Tegelstenarna var ovanligt stora med mått 30-31cm x 15-16 cm x 9-10 cm. Teglet hade vissa skador på ytan. Möjligen var vissa tegelstenar återanvända men en absolut majoritet var nya vid byggnadstillfället.

Bomhålen till tegeltornets ursprungliga byggnadsställningar var tydligt synliga i det renknackade murverket. I ett stort antal av dessa fanns trärester från bommen kvar. Detta blev mycket påtagligt inomhus i tornets övre våningar, där avkapade träbjälkar stack ut från muren på många ställen.

Tornets övre bjälklag har sammanfogats med ankarjärn som blev synliga när putsen avlägsnades. Att försänka ankarslutarna och putsa över dem är typiskt för 1700-talets byggnadsskick (Andersson m fl 1988). Här fanns tre ankarslutare på tre av fasaderna. Den fjärde, östra fasaden, skymdes delvis av långhusgaveln och hade därför enbart två synliga ankarjärn. Det översta bjälklaget som bär kyrkklockorna hade dessutom förstärkts på insidan med sekundära stångjärnskonstruktioner i östvästlig riktning.

Figur 18. Långhusets sockel efter att cementsockeln blivit bort. Foto Ann-Charlott Feldt, ÖLM.

Figur 19. Långhusets västra vägg murad med återanvänd kalksten och mycket mörkt kalkbruk som troligen tillverkats av bränt medeltida bruk. Foto Eva Modén, ÖLM.

Figur 20. Mjölby kyrktorns takfot med spår av flera olika reparationer. Foto Eva Modén, ÖLM.

Fas 6 - Ombyggnadsarbeten på 1860-70-talen

En grundlig upprustning gjordes på 1860-70-talen enligt uppgift från Sveriges kyrkor (Kyrkobyggnadsinventeringen). Rester av putsbruk som hittades på tornet kan bekräfta att en omputsning gjordes. Man använde ett ljust smuligt kalkbruk som stämmer väl med ett bruk från 1865 på Linköpings slott (Modén & Feldt 2004). Putsbruket hade avfärgats med vit kalkfärg.

Fas 7 - Ny ombyggnad 1906-1907

Nästa renovering gjordes 1906 då hela kyrkan putsades om. Det var sannolikt första gången som spritputs använts på fasaden. Samtliga ingångar fick nya portalomfattningar av sandsten och nya ekdörrar sattes in (Kyrkobyggnadsinventeringen). Maskinslaget tegel och ett ljust smuligt bruk som eventuellt är ett kalkcementbruk användes.

Fas 8 - Renoveringen 2003-2004

Vid renoveringen 2003-2004 genomfördes smärre underhållsåtgärder. Bland annat lagades takfotslisten och all bomputs med ett magert, ljust kalkbruk.

Figur 21. Invändig tegelmur i Mjölby kyrktorn. Rester av bomträ i många av de ursprungliga bomhålen. Foto Eva Modén, ÖLM.

Fuktproblem i kyrka och i sakristia

För att avhjälpa fuktproblemen i Mjölby kyrka gjordes flera åtgärder. Förutom borttagning av cementsockeln runt hela kyrkan grävdes ett utvändigt schakt för dränering runt sakristians tre yttermurar. Samtidigt med dräneringsarbetena sattes även ny åskledare upp. Golvet i kyrkan renoverades och en del ledningsdragningar i golvet föranledde anti-

Figur 22-23. Ankarslut från 1770-talet i de övre bjälklagen på Mjölby kyrktorn. Foto Eva Modén, ÖLM.

Figur 24-25. Extra förstärkning av klockbjälklaget. Stångjärn med järnplattor som ankarjärn, troligen ditsatta vid 1906 års renovering. Foto Eva Modén, ÖLM.

Figur 26. Mjölby kyrka efter omputsningen. Foto Ann-Charlott Feldt, ÖLM.

Figur 27. Mjölby kyrkas golv renoveras. Foto Ann-Charlott Feldt, ÖLM.

kvarisk kontroll av schakten. För mer detaljerade uppgifter om de invändiga arbetena hänvisas till den antikvariska kontrollrapporten (Lindqvist 2009).

Ledningsschakt i kyrkan

Vid ledningsdragnings och golvarbeten inne i kyrkan återfanns rester av äldre murkärnor på två platser. Dessa framkom på ett djup av 0,3 m under kyrkgolvet. Eftersom vi nu vet att långhuset var lika brett som tornet, kan man fastställa att dessa murkärnor inte är rester efter långhusväggar då de ligger innanför det läge som den äldre långhusväggen haft. Troligen har muren A1 tillhört den medeltida kyrkan. Läget indikerar att det kan röra sig om kyrkans kormur.

Murresten A3, som ligger närmare dagens kor, är svårare att knyta till ett medeltida kor. Nu var A3 något mindre tydlig och bestod av mer brandskadat och omrört material. Troligen består A3 huvudsakligen av rivna brandskadade murrester. Murbruket i A3 liknar inget i referenssamlingen. Murresten kan härstamma från resterna av den medeltida kyrkan som revs efter branden 1771.

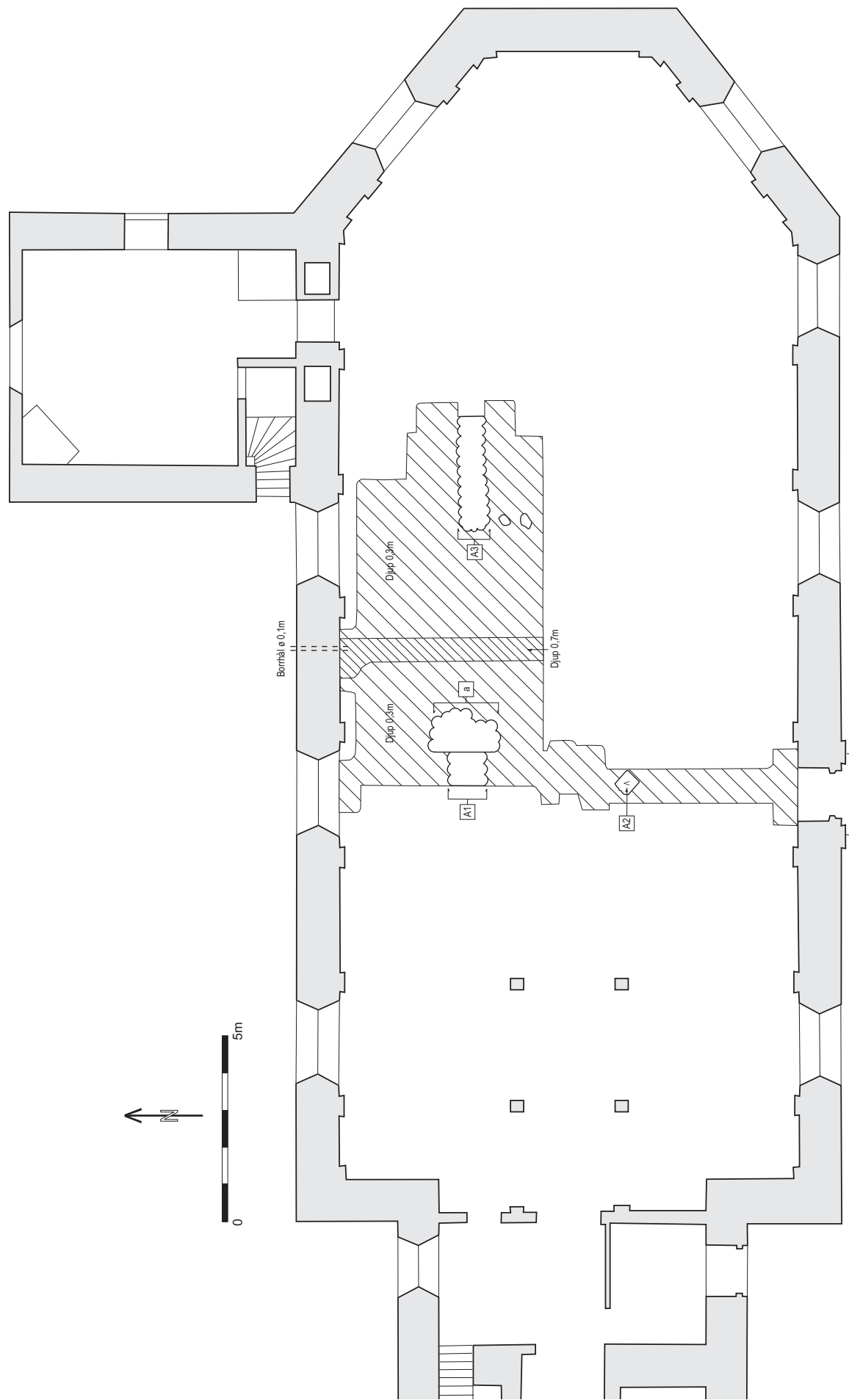
I ledningsschaktet, nära långhusets mittgång, låg en kvadratisk kalkstensplatta. I plattans mitt fanns ett hål som var 2 cm i diameter. Plattan som brutits sönder i tre delar mätte 0,39 x 0,39 m och var 0,08

m tjock. Hålet i plattan kan ha varit ett utslagshål för dopvatten, om plattan legat under en dopfunt. Eller har hålet möjligen varit till för att fästa ett stödben till ett triumfkrucifix eller något liknande?

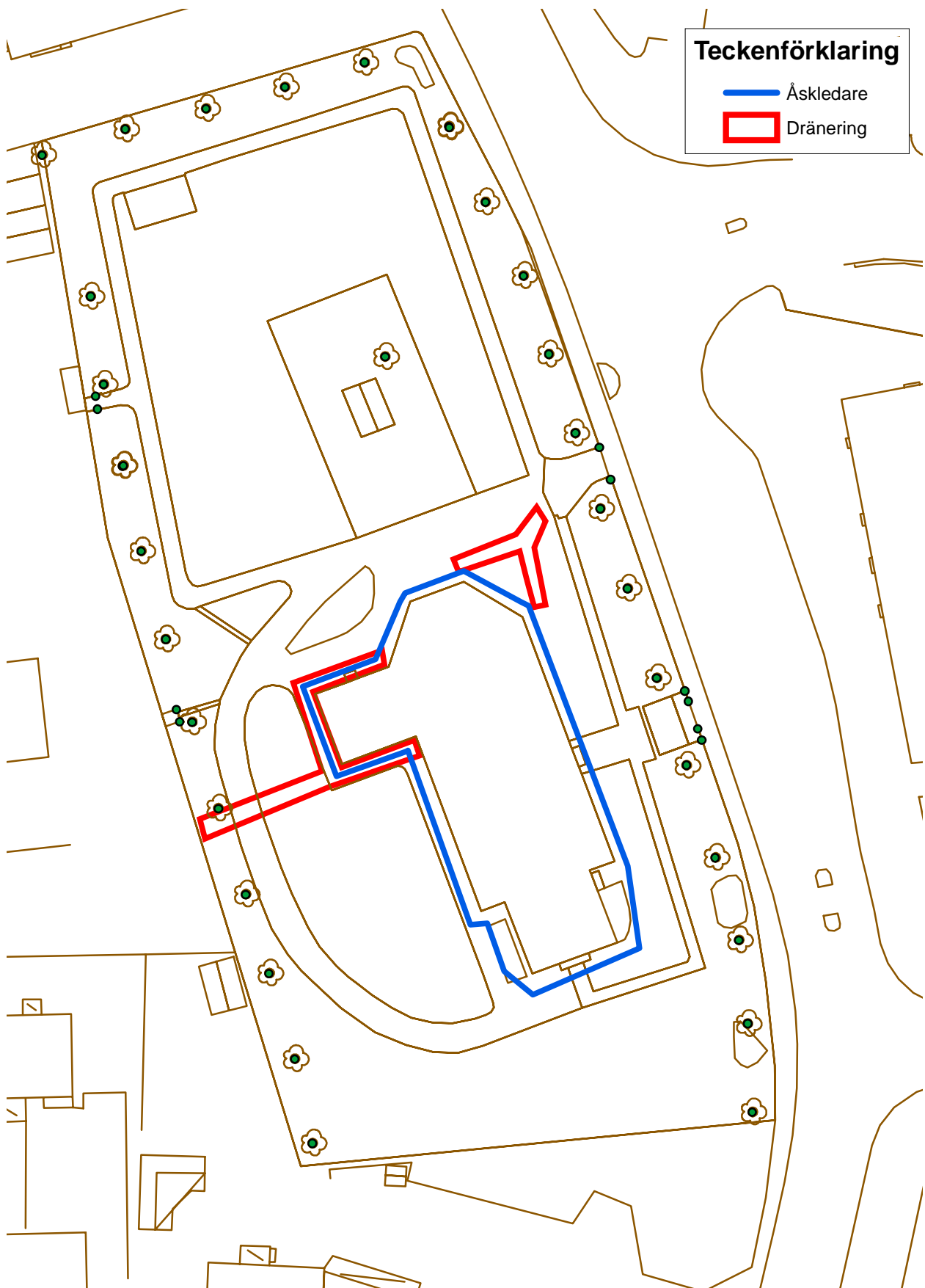

Figur 28. Kvadratisk kalkstensplatta A2 funnen nära mittgången. Foto Ann-Charlott Feldt, ÖLM.

Figur 29. Planritning över schaktet i kyrkgolvet med murresterna A1 och A2 markerade.

Figur 30. Planritning som visar placeringen av schakt för dränering och åskledare.

Figur 31. Sakristian med dräneringsschakt. Foto Ann-Charlott Feldt, ÖLM.

Dräneringsschakt runt sakristians yttermurar

Det närmare 20 m långa och 0,80-1,20 m breda schaktet runt sakristian grävdes till ett djup av drygt två meter. Sandjorden har bidragit till dåliga bevarandeförhållanden för organiskt material. På den totala sträckan kunde 38 olika gravar eller delar av gravar dokumenteras. Begravningar låg på ett djup av 1,30-2,20 m, med majoriteten mellan 1,60 och 1,90 m. De låg i öst-västlig riktning med undantag för en grav som låg i nordväst-sydöstlig riktning.

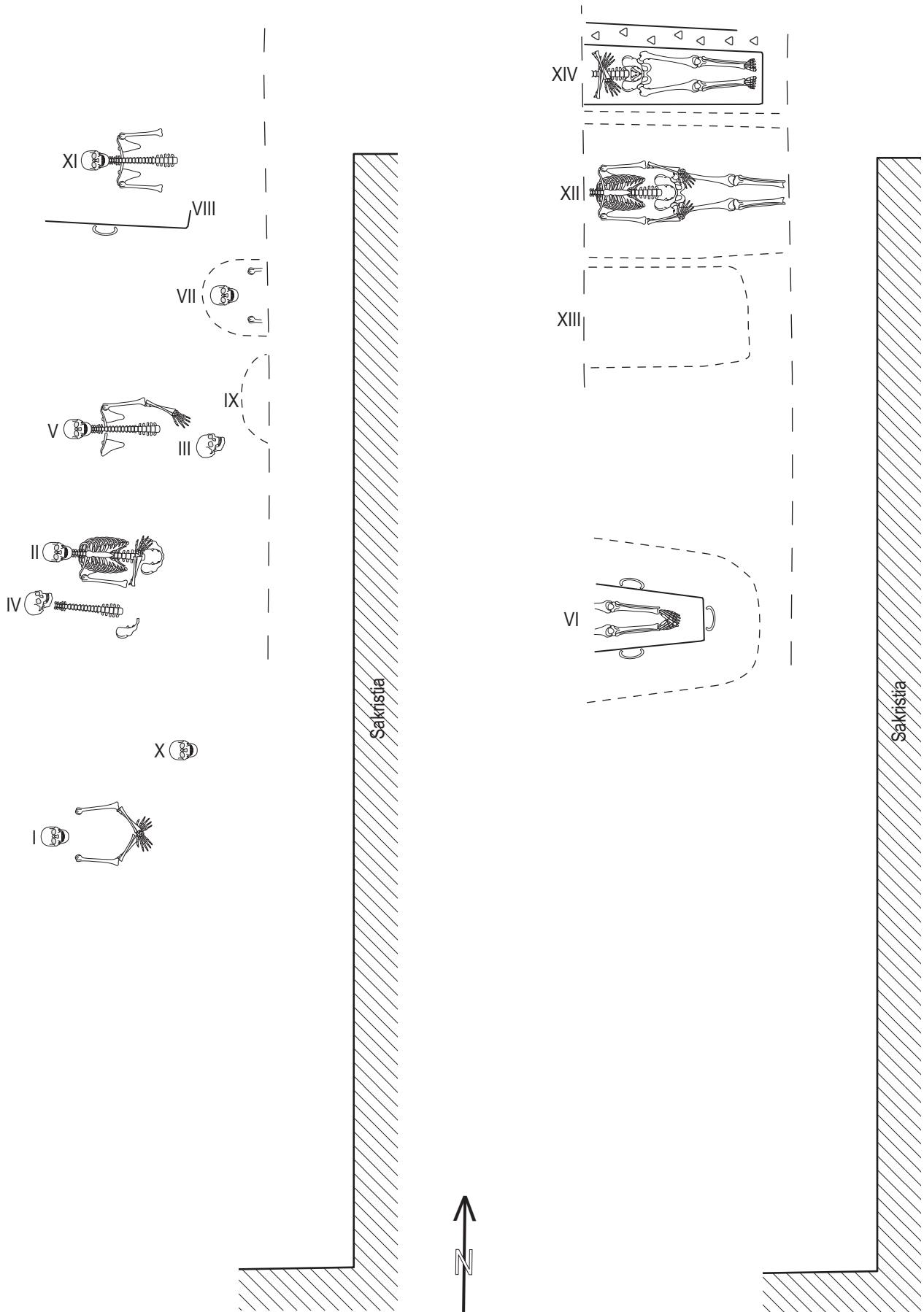
På grund av schaktets ringa bredd ledde det till att enbart delar av gravarna blev synliga då de låg vinkelrätt mot schakten på sakristians västra och östra sida.

För närmare beskrivningar av samtliga gravar hänvisas till bilaga 3. Endast två barngravar, en kvinnobegravning samt ett manskranium har undersökts

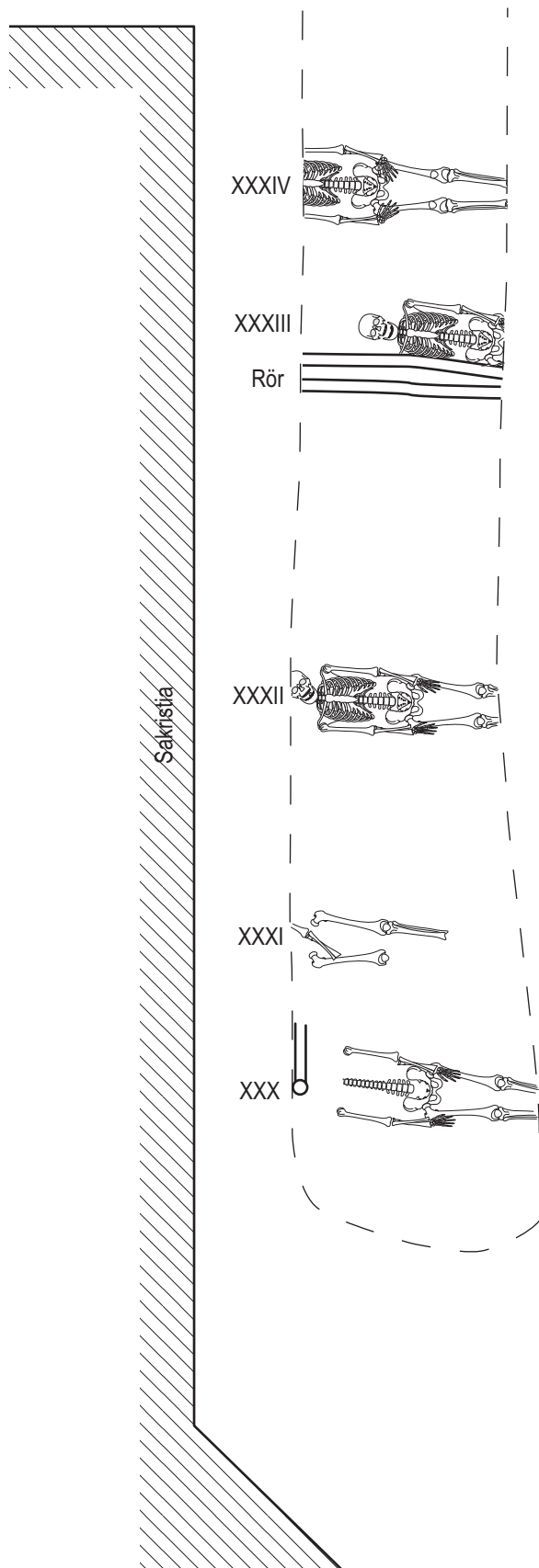

Figur 32. Barngrav (XIV) i spånklädd nedgrävning täckt med kalk. Foto Ann-Charlott Feldt, ÖLM.

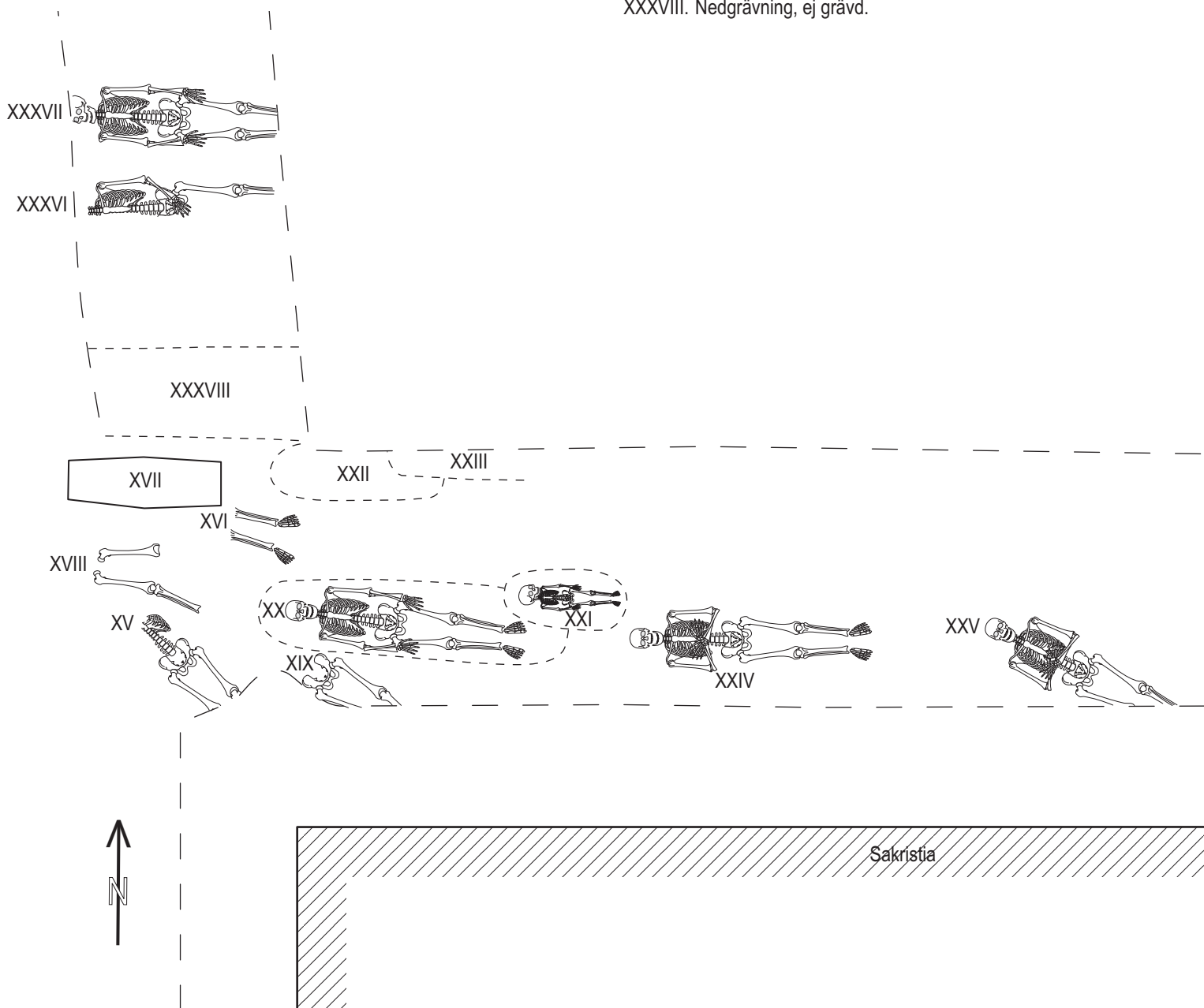
Figur 33. Västra schaktets undre nivå. Skala 1:50.

- I. Djup 1,4m. Kraftigt vittrat, inga mätbara ben. Trä under skelettet. Vuxen.
- II. Djup 1,2-1,3m. Kraftigt vittrat. Begravd något på sidan eller delvis bortgrävd. Vuxen.
- III. Barnkranium. Tolvårstand på väg.
- IV. Djup 1,45m. Delvis under II. Kraftigt vittrat. Vuxen.
- V. Djup 1,4m. Delvis bortgrävd under III. Kraftigt vittrat. Vuxen.
- VI. Djup 1,8m, under II och IV. Tydlig nedgrävning, kista med beslag och handtag. Vålbevarat. Vuxen (späd).
- VII. Djup 1,8m. Grav i skålformad nedgrävning. Dåligt bevarat skelett. Vuxen (äldre), dåliga tänder.
- VIII. Djup 1,7m. Kista med handtag som VI under rör och ledningar.
- IX. Djup 1,8m. Nedgrävning liknande VII.
- X. Kranium med underkäke och Charonsmynt.
- XI. Djup 1,3m. Över VIII. Dåligt bevarat. Vuxen (ung, späd individ).
- XII. Djup 2,0m. Komplet grav i tydlig nedgrävning. Ung individ (ej fastväxta ledändar).
- XIII. Djup 2,0m. Nedgrävning (0,2m djup).
- XIV. Djup 2,15m. Barn i kista. Spontad gravkant och kalk i graven.
- XXX. Djup 1,6m. Delvis skadad av VA-servis. Fragmentarisk. Troligen vuxen individ.
- XXXI. Djup 1,6m. Fragmentarisk. Vuxen. V arm över skötet.
- XXXII. Djup 2,2m. Vålbevarat skelett. Vuxen (ung), huvudet på sida.
- XXXIII. Djup 2,0m. Maskinskadad grav. Fragmentarisk. Troligen vuxen individ.
- XXXIV. Djup 2,0m. Vuxen individ. Knäskålarnas placering i gropar på lårbenen har skett efter döden.

Figur 34. Östra schaktet. Skala 1:50.

- XV. Djup 1,8m. Dåligt bevarat skelett med enstaka ben, bäcken och lårben intakt. Ung individ.
- XVI. Djup 1,6m. Underben och fotben in situ, resten avgrävt tidigare. Vuxen.
- XVII. Djup 2,0m. Barngrav i kista. Skelett till ÖLM.
- XVIII. Djup 1,9m. H lårben och skenben samt V lårben bevarade.
- XIX. Djup 1,35m. Endast bäcken och lårben bevarade. Vuxen.
- XX. Djup 1,75m. Vuxen (späd).
- XXI. Djup 1,65m. Delvis i XX. Barn ca 4-5 år med alla mjölk tänder.
- XXII. Djup 2,2m. Ej grävd barngrav. (2,2m =schaktbotten).
- XXIII. Grävd ner i XXII, ej undersökt.
- XXIV. Djup 1,7m. Yngre vuxen individ, helt utan tänder. Höftledskulan nästan helt fastväxt, sprickor i skallsuturer.
- XXV. ?
- XXVI. Djup 1,8m. I kista. Bevarad fingerring. Dåliga tänder. Tas in till ÖLM.
- XXVII. Djup 1,85m. Nyfödd, i kista med spår av knappnålar mot träet.
- XXVIII. Djup 2,0m. Barngrav i kista (barnet 0,6m långt). Nål tillvaratagen. Underkäkens tänder något framspruckna.
- XXIX. Djup 1,6m. Skadad av XXXV.
- XXXV. ?
- XXXVI. Djup 1,85 m. Delvis bortgrävd grav. Vuxen.
- XXXVII. Djup 1,8m. In situ Vuxen individ, svår tandlossning/karies.
- XXXVIII. Nedgrävning, ej grävd.

Figur 35. Norra schaktet. Skala 1:50.

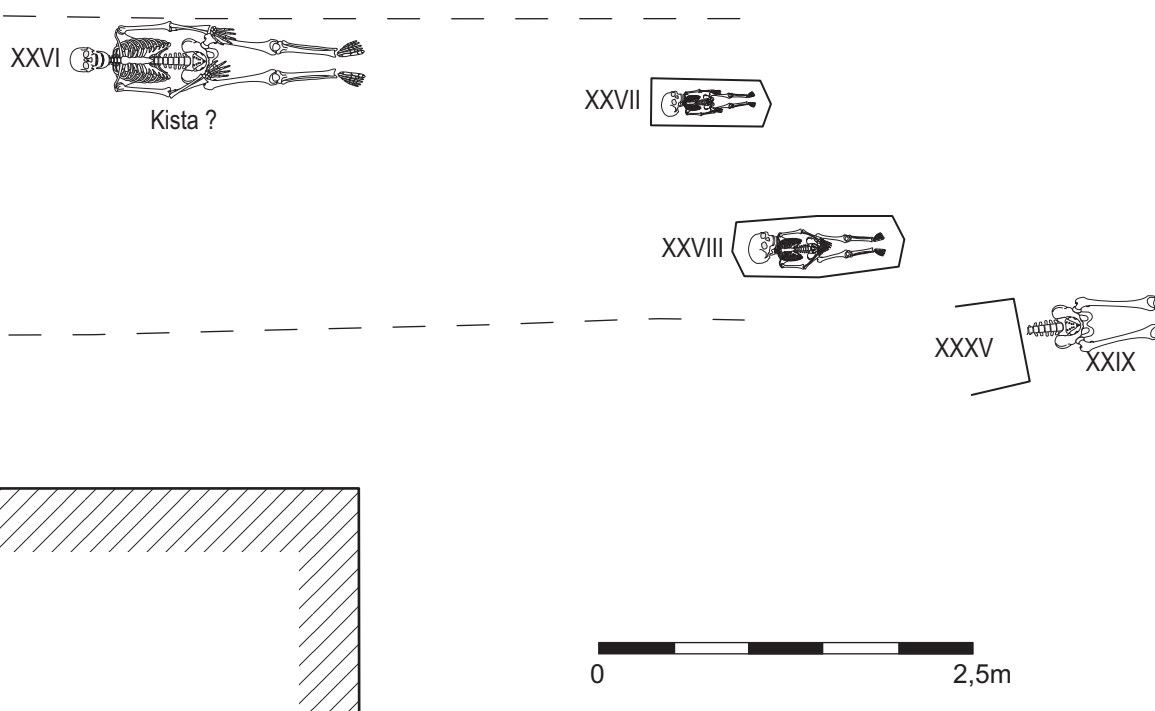

Figur 37. Grav (XXIV) med välbevarat skelett som har armarna korsade över buken. Foto Ann-Charlott Feldt, ÖLM.

av osteolog Petter Nyberg, på Östergötlands länsmuseum. Dessa redovisas närmare i bilaga 4.

Framför allt utmed sakristians västra sida återfanns flera nivåer av gravar. Utmed sakristians norra mur låg fyra av de sex återfunna barngravarna, varav flera låg djupt i intakta kistor. Runt en barngrav hade man klätt nedgrävningsgropen med stående trä. Graven var täckt med cremegul kalkpasta, kanske istället för kistlock? Det var inget murbruk utan enbart ren kalk. Möjligen begravdes barnet ett år då man arbetade med lagningar på kyrkan så kalken lätt fanns till hands. En annan tolkning är att barnet hade kolera, tyfus eller någon annan smittosam sjukdom och att man på detta sätt velat skydda sig från smitta. Ett löst liggande barnkranium, med 12-årständer på väg upp, hittades i det övre begravningslagret i västra schaktet.

Ett löst manskranium med ett kopparmynt i munhålan hade både bevarad käke med delvis bevarat ansiktskött och tandkött. Kopparmyntet, som daterats till perioden 1661-1778, hade grönfärgat käkpartiet och kopparutfällningarna hade delvis konserverat mjukdelarna. I pannan fanns en roströd färgning. Vad den roströda färgen har för ursprung är svårt att säga då kraniet låg löst utan sammanhang. Skallen bedömdes tillhöra en man i 40 års-åldern. Även denna löst funna skalle hittades i det övre lagret av gravar som blivit omgrävda i samband med att nya gravar grävts

eller att den nya kyrkan byggdes. Kopparmyntet var i för dåligt skick för att kunna dateras mera exakt. Myntet lades i munhålan för betalning till färjkarlen Charon som enligt mytologin tog den döde över floden Styx till dödsriket.

I det västra schaktet påträffades spår efter kistor med metallhandtag och även beslag i ett fall. Av deras utseende att döma härstammar dessa begravningar från 1700-talet. Gravar utan kista, enbart lagda i en nedgrävningsgrop anses härstamma från medeltiden. Kistbegravningar verkar först ha förekommit under 1500-talet vid Linköpings domkyrka (Arcini & Tagesson 2005). Ett drygt tiotal av gravarna har tydliga nedgrävningar utan kista och dessa kan man anta har ett äldre ursprung. Många av dessa ligger på ett djup av 1,80 m eller mer.

De begravdas armställningar kan ge en indikation på begravningens ålder. Där armbenen låg in situ, hade fem begravningar armarna ut med kroppen. Den armställningen räknas som det äldsta kristna begravningsskicket under tidig medeltid (Arcini & Tagesson 2005). En tydlig begravning har armarna i kors över bröstkorgens nedre del vilket anses härstamma från senmedeltid och in i 1500-talet. Armens vinkel anses vara av betydelse men i detta begränsade material ska inte några bestämda slutsatser dras. Lokala variationer kan förekomma.

I kvinnograven med intakt skelett hittades tre fingerringar på fingerbenen. Ringarna hade färgat fingerbenen gröna. Ringarna togs in för konservering. Det visade sig vara två kopparringar och en av silver. Alla tre var helt släta och 2-3 mm breda.

Sammanfattningsvis kan sägas att benmaterialet var relativt dåligt bevarat då kyrkogårdsjorden bestod av genomsläpplig sandjord.

*Figur 36. Manskranium med charonsmynt (Grav X).
Foto Ann-Charlott Feldt, ÖLM.*

Referenser

Andersson W. 1926. *Skånes romanska landskyrkor med breda västtorn*. Lund.

Arcini C. & Tagesson G. 2005. Kroppen som materiel kultur - Gravar och människor i Linköping genom 700 år. I: *Liunga. Kaupinga. Kulturhistoria och arkeologi i Linköpingsbygden*. (red) Kaliff. A, & Tagesson, G. Riksantikvarieämbetet. Linköping.

Broocman C F. 1760. *Beskrifning öfver the i Östergötland befintlige Städer, Slott, Soknekyrkor, Soknar, Säterier, Öfverofficers-Boställen, Jernbruk och Prästegårdar med mera*. Stockholm 1972.

Cnattingius B. 1989. *Mjölby kyrka*. Uddevalla.

Eriksson J. 1990. *Hagebyhöga kyrka*. Uddevalla.

Lindqvist A. 2009. *Mjölby kyrka*. Antikvarisk kontrollrapport. Östergötlands länsmuseum.

Lindqvist, G (red). 1987. *Daniel Rantzaus dagbok*. (i översättning av Skoglöw, J. & Wessman, T.) Östergötland 1986. Uddevalla.

Lindqvist, G. 1991. *Högby kyrka*. Uddevalla.

Lundberg A. muntlig information rörande Älvestads romanska kyrka. Östergötlands länsmuseum 2010-02-25.

Modén E & Feldt A-C. 2004. *Linköpings slotts nya byggnadshistoria*. Byggnadsarkeologisk undersökning. Rapport 2004:35, Östergötlands länsmuseum.

Modén E & Feldt A-C. 2010. *Nytt hus bakom gamla murar*. Stjärnorps slott, RAÄ 14, Stjärnorps socken, Linköpings kommun. Arkeologisk förundersökning och byggnadsarkeologisk undersökning. Rapport 2010:8, Östergötlands länsmuseum.

Kartor & arkiv

Lantmäteristyrelsens arkiv LMS D9. Geografisk karta 1660. Johan de Rogier.

Lantmäteristyrelsens arkiv LMS D68-26:3. Geometrisk avmätning 1718. Mjölby krog med munkgården. Matias Sundvall.

Lantmäteristyrelsens arkiv LMS D68-26:7. Mätning 1753. Mjölby, ägor till gravgården. Per Träskman.

Lantmäteristyrelsens arkiv LMS D68-26:8. Storskifte 1770. Mjölby, ägor till kyrkbyn. Adam Vadman.

Kyrkogårdsinventeringen. Mjölby kyrkogård. Rapport. Arkivhandling Östergötlands länsmuseum.

Kyrkobyggnadsinventeringen. Östergötlands läns-museums inventering av kyrkobyggnader. Mjölby kyrka. Arkivhandling Östergötlands länsmuseum.

Tekniska uppgifter

Fastighet	Mjölby kyrka
Socken	Mjölby
Kommun	Mjölby
Län och landskap	Östergötland
Fornlämningsnummer	RAÄ 267
Fornlämningstyp	Kyrka och begravningsplats
Ekonomiska kartans blad	08532 (8F 3c Mjölby)
Koordinater	X6467480 Y1460170
Koordinatsystem	RT 90 2,5 gon V
Typ av undersökning	Byggnadsarkeologisk undersökning
Länsstyrelsens dnr	433-16216-04, 431-17765-06
Länsstyrelsens beslut	2006-09-20
Länsstyrelsens handläggare	Jonna Stewénus
ÖLM dnr	319/06, 408/06
Projektnr	530511, 530538, 530645
Uppdragsgivare	Mjölby kyrkliga samfällighet
Kostnadsansvarig	Mjölby kyrkliga samfällighet
Projektledare	Eva Modén, Ann-Charlott Feldt
Fältarbetstid	2006-08-07 – 11, 2006-11-24 – 12-14, 2007-05-03 – 10-04
Analys	Osteologisk analys
Fynd	ÖLMC4307
Foto	Filmnr 2006 S 41-42 och digitala bilder
Grafik	Johan Levin
Renritning	Johan Levin, Lasse Norr
Grafisk form	Johan Levin
Dokumentationsmaterialet förvaras på Östergötlands länsmuseum.	
Ur allmänt kartmaterial	© Lantmäteriverket MS2008/06551
ISSN 1403-9273	Rapport 2010:11 © Östergötlands länsmuseum

Bilaga 1. Fyndlista

Invnr	Subnr	Antal	Sakord	Specialbenämning	Material	Teknik	Längd	Vikt	Diam	Anlnr	
C4307	01	1	Mynt		Cu-leg	Präglat		3,2	24	Grav X	
C4307	02	1	Ring	Fingerring	Silver	Smitt		1,7	20	Grav XXVI	
C4307	03	1	Ring	Fingerring	Cu-leg	Smitt		2,2	22	Grav XXVI	
C4307	04	1	Ring	Fingerring	Cu-leg	Smitt		1,5	21	Grav XXVI	
C4307	05	1	Nål	Svepningsnål	Silver	Draget	22	0,1		Grav XXVIII	
C4307	06	1	Spik		Järn	Smitt	170	21,7		I bomhål	
C4307	07	77	Murbruk		Kalk	Blandat					

	Ark ålder 1	Ark ålder 2	Anmärkning
	1666 AD	1778 AD	Mycket nednött, påträffat i munnen på ett manskranium (Caronsmynt)
	1700-t	1800-t	
	1700-t	1800-t	
	1700-t	1800-t	
	1500-t	1800-t	
			Låg i bruk i bomhål
			77 st murbruksprover från 1100-tal till 2000-tal. En referensserie om 20 olika typer (A-T) finns i referenssamlingen

Bilaga 2. Murbrukslista

Huskropp	Del	Provnr	Bruk	Placering
Tornet	N sida	XV	murbruk	kalkstensmur
Tornet	V sida, N del	XVIII	puts	ljusglugg t N tornkammare
Tornet	S sida	XIX	puts	ljusglugg t S tornkammare
Tornet	V sida S del	XXXIX	murbruk	innersta bruk i kalkstensmur
Tornet	V sida S del	XXXXI	murbruk	murbruk bränt
Tornet	V sida	XXVIII	bruk sek	kalkstensmur
Tornet	V sida	XXXII	murbruk	innersta brända bruk i kalkstensmur
Tornet	V sida N del	XVI	murbruk	ljusglugg t S tornkammare
Tornet	V sida S del	XXXXII	murbruk	innersta bruk i kalkstensmur
Tornet	V sida S del	XXXXIII	murbruk	innersta bruk i kalkstensmur
Tornet	V sida, S del	XVII	puts	ljusglugg t S tornkammare
Tornet	V sida N del	III	murbruk	kalkstensmurverk
Tornet	Trappa	5	murbruk	I taket över första trapplöpet
Tornet	Trappa	6	murbruk	I Ö trappvägg
Tornet	Ö innermur	1	murbruk	murkärna
Tornet	S sida	XXV	murbruk	kalkstensmur
Tornet	V sida	XXVII	puts färgl	kalkstensmur
Tornet	S sida	XXX	puts	färgförändrad hög temperatur
Tornet	V sida	XXXIII	murbruk	innersta brända bruk i kalkstensmur
Tornet	V sida S del	XXXVIII	bruk sek	kalkstensmur
Tornet	V sida, N del	XXXIV	murbruk	färgförändrad i kalkstensmur
Tornet	V sida S del	VII	murbruk	långt ner mot marken
Tornet	N sida	X	murbruk	sockel
Tornet	S sida	XII	murbruk	sockel kalksten
Tornet	N sida	IX	murbruk	sockel
Tornet	V sida	XXVI	murbruk	kalkstensmur
Tornet	V sida N del	XXXV	bruk sek	
Tornet	V sida N del	XXXVI	färglager	på kalksten
Tornet	V sida S del	XXXX	murbruk	på färglager
Tornet	V sida	XII	murbruk sek	lerbrukslagning
Tornet	V sida, S del	XX	murbruk sek	rep, täckte ljusgluggen
Tornet	V sida	VIII	murbruk	S del
Långhuset	V sida, N del	XIV	murbruk	återanvända kalksten
Sakristian	V sida	XXXI	murbruk	i valvbåge över fönster
Tornet	V sida N del	XXXVII	murbruk	färgförändrat av brand
Långhuset	V sida N del	XXXXV	murbruk	återanvända kalksten
Tornet	S sida	XXIII	murbruk	tegelmur
Tornet	S sida	XXIV	murbruk	översta kalkstensskiftet nymurat 1774-75
Tornet	S sida	XXIX	bruk sek	vid portal
Långhuset	V sida S del	XXXXIV	murbruk	återanvända kalkstenar
S Långhus fasad		II	murbruk	även spritputs alt betong
Absid		IV	murbruk	grundmur

	Fas	Typ	Jfr Linköpings slott
	1	A	2A+
	1	B	2C
	1	B	2C
	1	B	2C
	1	C	2C bränt
	1	B	2C
	1	B	2C
	1	D	2B
	1	D	2B
	1	B	2C
	1	B	2C
	1	B	2C
	2	E	5B
	2	E	5B
	2	F	6B
	2	G	2Bm
	2	G	2Bm
	2	G	2Bm
	2	G	2Bm
	2	G	2Bm
	2	G	2Bm mest lik
	2	H	5A
	2	G	2Bm
	2	G	2Bmörk
	2	G	2Bm
	3	I	50
	3	J	15B
	3	J	15B
	3	J	15B
	4	K	41C
	4	K	41C
	4	K	41C
	5	L	52A
	5	L	52A
	5	L	52A
	5	L	52A
	5	M	52C
	5	M	52C
	5	M	52C
	5	M	52C
	5	M	52C
	5	M	52C

Huskropp	Del	Provnr	Bruk	Placering
Långhusgolv Anl 1	Murrest NÖ del	VI	murbruk	stenar med murbruk på
Långhusgolv Anl 1	Murrest NÖ del	VII	murbruk	
Långhus	N sida	XI	murbruk	skarv mot torn
Långhus	S sida Ö del	XX	murbruk	grundmur
Kor	Absid	XXXI	murbruk	lagning?
Långhusgolv Anl 1	Mur	I	murbruk	under golv
Långhus		1	murbruk	
Långhusgolv Anl 3	Murrest N sida mitten	V	murbruk	murrest under långhusgolv
Tornet	N sida	II	puts, färglager	takfot
Tornet	N sida	IV	murbruk	tegelmur högst upp på tornet
Tornet	N sida	V	puts	tegelmur högst upp på tornet
Tornet	V sida	VIII	murbruk	tegelmur högst upp på tornet
Tornet	S sida	IX	murbruk	tegelmur högst upp på tornet
Långhuset	V sida, N del	XIII	murbruk	återanvända kalksten
Tornet	Ö innermur	3	murbruk	igenmurad dörröppning
Tornet	Ö innermur	2	murbruk	murkrön
Tornet	N sida	I	murbruk	takfot
Tornet	Ö sida	X	murbruk	tegelmur högst upp på tornet
Tornet	Ö sida	XI	murbruk	Valvbåge i klockport
Tornet, insida	Vapenhus	I	murbruk	upphugget spår långt in
Tornet, insida	Vapenhus	III	sek murbruk	valv
Tornet	V sida	VI	murbruk	S sida om portal
Tornet	S sida	XXII	puts	utstockning till spritputs
Tornet	N sida	III	puts yttre	takfot
Tornet	S sida	XXI	murbruk	dörrportal 1906
Tornet	S sida	XIV	murbruk	vid ny portal
Långhus	N sida	I	murbruk	vid takfot
Långhus	S fasad	XXXII	murbruk	tegelmur
Tornet	S sida	XIII	murbruk	sek portal
Tornet	S sida	VI	puts yttersta	
Tornet	S sida	VII	puts inre	takfotslist
Kyrkogården	V dräneringschakt	Grav XXVII	kalkpasta	kistlock
Tornet	V sida S del sockel	IV	betong	sek lagning av sockel
Tornet	S sida	XV	betong	vid dörrportal

	Fas	Typ	Jfr Linköpings slott
	5	M	52C
	5	M	52C
	5	M	52C
	5	M	52C
	5	M	52C
	5	M	52C
	5	M	52C
	5	M	52C
	6	N	46
	6	N	46
	6	N	46
	6	N	46
	6	N	46
	6	N	46
	6	N	46
	6	N	46 mest lik
	6	O	48B mest lik
	6	O	48B mest lik
	6	O	48B mest lik
	6	O	48B
	6	O	48B
	6	N	46
	7	P	67
	7	Q	77
	7	Q	77
	7	P	67
	7	P	67
	7	P	67
	7	P	67
	8	R	2003 års lagning
	8	R	2003 års lagning
		S	
		T	
		T	

Bilaga 3. Beskrivning av 38 gravar

Utmed sakristians västra vägg låg gravarna i två lager som numrerades Grav I till XIV. Vid sakristians norra vägg fortsätter gravarna med Grav XV till XXIX samt XXXV till XXXVIII. På den östra sidan numrerades gravarna XXX till XXXIV.

Grav I Kraftigt vittrat skelett. Rest av trä under skelett.

Kön: -

Ålder: Vuxen individ

Noterade skador eller särdrag: -

Armställning: Händerna i kors över skötet

Gravens djup: 1,40 m

Föremålsfynd: -

Grav II Kraftigt vittrat skelett. Antingen begravd något på sidan eller delvis bortgrävd vänster sida.

Kön: -

Ålder: Vuxen individ

Noterade skador eller särdrag: -

Armställning: Höger arm i rät vinkel över buken, Vänster arm saknas helt.

Gravens djup: 1,20-1,30 m

Föremålsfynd: -

Grav III Barnkranium, 12-års tand under framväxt.

Över grav V.

Kön: -

Ålder: ca 12 år

Noterade skador eller särdrag: -

Armställning: -

Gravens djup: 1,10-1,20

Föremålsfynd: -

Grav IV Kraftigt vittrat skelett. Låg delvis under grav II.

Kön: -

Ålder: Vuxen individ

Noterade skador eller särdrag: -

Armställning: -

Gravens djup: 1,45 m

Föremålsfynd: -

Grav V Kraftigt vittrat skelett. Delvis bortgrävd grav. Ligger under grav III.

Kön: -

Ålder: Vuxen individ

Noterade skador eller särdrag: -

Armställning: Vänster hand på höften.

Höger arm saknas.

Gravens djup: 1,40 m

Föremålsfynd: -

Grav VI Tydligt nedgrävd grav med intakt kista under grav II och IV. Fortsätter in i schaktvägen i väster.

Kön: Späd vuxen. Kvinna?

Ålder: Vuxen individ

Noterade skador eller särdrag: Välbevarade ben

Armställning: -

Gravens djup: 1,80 m

Föremålsfynd: Tre kisthandtag

Grav VII Skålformad nedgrävning med dåligt bevarat skelett, delvis framgrävd grav. Större delen av graven kvar i östra schaktväggen.

Kön: -

Ålder: Äldre/ vuxen individ

Noterade skador eller särdrag: Dåliga tänder

Armställning: -

Gravens djup: 1,80 m

Föremålsfynd: -

Grav VIII Kista med handtag lika den i grav VI.

Ligger under befintliga ledningar och rör. Ej undersökt.

Kön: -

Ålder: -

Noterade skador eller särdrag: -

Armställning: -

Gravens djup: 1,70 m

Föremålsfynd: Kisthandtag

Grav IX Skålformad nedgrävning lik grav VII.

Enbart en mindre del synlig, resterande

del kvar i östra schaktkanten. Ej undersökt.

Kön: -

Ålder: -

Noterade skador eller särdrag: -

Armställning: -

Gravens djup: 1,80 m

Föremålsfynd: -

Grav X Löst liggande kranium med bevarat käkben och charonsmynt i munhålan.

Osteologisk analys.

Kön: Man

Ålder: Vuxen individ ca 40 år

Noterade skador eller särdrag: Grönfärgat käkparti samt rostfärgad panna.

Rester av bevarade mjukdelar på käkben och i munhåla.

Armställning: -

Gravens djup: -

Föremålsfynd: Mynt (daterat till perioden 1661-1778)

- Grav XI Kraftigt vittrat skelett. Lång och späd individ. Graven överlagrade grav VIII.
 Kön: Man
 Ålder: Ung vuxen individ
 Noterade skador eller särdrag: Späd och lång
 Armställning: -
 Gravens djup: 1,30 m
 Föremålsfynd: -
- Grav XII Komplet grav i en tydlig nedgrävning. Dåligt bevarat skelett
 Kön: -
 Ålder: Ung individ
 Noterade skador eller särdrag: Ej fastväxta ledändar.
 Armställning: Armarna längs med kroppen. Händerna på höfterna.
 Gravens djup: 2,0 m
 Föremålsfynd: -
- Grav XIII Tydlig, gravformad nedgrävning utan innehåll.
 Kön: -
 Ålder: -
 Noterade skador eller särdrag: -
 Armställning: -
 Gravens djup: 2,0 m
 Föremålsfynd: -
- Grav XIV Barngrav i kista. Gravkanten spontad med trä. Kalk i graven.
 Kön: -
 Ålder: Barn
 Noterade skador eller särdrag: -
 Armställning: Armarna i kors över buken
 Gravens djup: 2,15 m
 Föremålsfynd: -
- Grav XV Kraftigt vittrat skelett med enstaka bevarade ben som bäcken och lårben. Gravens orientering skiljer sig från de övriga då den ligger i NV-SÖ riktning.
 Kön: -
 Ålder: Ung individ
 Noterade skador eller särdrag: -
 Armställning: -
 Gravens djup: 1,80 m
 Föremålsfynd: -
- Grav XVI Tidigare söndergrävd grav. Skärs av grav XVII. Underben och fotben in situ
 Kön: -
 Ålder: Vuxen individ
 Noterade skador eller särdrag: -
 Armställning: -
 Gravens djup: 1,60 m
 Föremålsfynd: -
- Grav XVII Barngrav i kista. Osteologisk analys.
 Kön: -
 Ålder: ca 9 månader
 Noterade skador eller särdrag: -
 Armställning: -
 Gravens djup: 2,0 m
 Föremålsfynd: -
- Grav XVIII Delar av skelett bevarade, höger lårben och skenben samt möjligen vänster lårben. Ingen synlig nedgrävning.
 Kön: -
 Ålder: Vuxen individ
 Noterade skador eller särdrag: -
 Armställning: -
 Gravens djup: 1,90 m
 Föremålsfynd: -
- Grav XIX Enbart bäcken och lårben bevarade av en vuxen individ.
 Kön: -
 Ålder: Vuxen individ
 Noterade skador eller särdrag: -
 Armställning: -
 Gravens djup: 1,35 m
 Föremålsfynd: -
- Grav XX Intakt skelett av späd vuxen individ i nedgrävning.
 Kön: -
 Ålder: Vuxen individ
 Noterade skador eller särdrag: ca 1,7 m lång, späd
 Armställning: Armarna längs med kroppen
 Gravens djup: 1,75 m
 Föremålsfynd: -
- Grav XXI Barnbegravning utan kista som delvis skär grav XX.
 Kön: -
 Ålder: Barn, troligen 4-5 år, alla mjölkttänder intakta
 Noterade skador eller särdrag: -
 Armställning: Armarna längs med kroppen
 Gravens djup: 1,65 m
 Föremålsfynd: -
- Grav XXI Barngrav under schaktdjup. Ej undersökt. Delvis förstörd av grav XXIII.
 Kön: -
 Ålder: Barn
 Noterade skador eller särdrag: -
 Armställning: -
 Gravens djup: 2,20 m
 Föremålsfynd: -

- Grav XXIII Grav i schaktkant skär delvis grav XXII. Ej undersökt. Kvarligger.
 Kön: -
 Ålder: Vuxen individ
 Noterade skador eller särdrag:
 Armställning: -
 Gravens djup: 2,20 m
 Föremålsfynd: -
- Grav XXIV Intakt skelett, helt tandlös. Skallsuturerna inte helt slutna.
 Kön: -
 Ålder: Ung individ utifrån skallsuturernas utseende
 Noterade skador eller särdrag: Höftleden närmast fastväxt.
 Armställning: Armarna i kors över bröstkorg/buk
 Gravens djup: 1,70 m
 Föremålsfynd: -
- Grav XXV Grav som sticker ut ur södra schaktväggen. Gravens riktning avviker något från övriga gravar då den ligger i ÖSÖ-VNV riktning.
 Kön: -
 Ålder: Vuxen individ
 Noterade skador eller särdrag: -
 Armställning: Armarna böjda i rät vinkel över buken
 Gravens djup: -
 Föremålsfynd: -
- Grav XXVI Bevarad kista. Intakt skelett med dåliga tänder. Osteologisk analys.
 Kön: Kvinna
 Ålder: Äldre vuxen individ
 Noterade skador eller särdrag: -
 Armställning: Höger hand över skötet. Vänster arm rak utefter sidan.
 Gravens djup: 1,85 m
 Föremålsfynd: Två fingerringar av koppar och en av silver. Alla tre släta
- Grav XXVII Barngrav, kista med spädbarn, spår av knappnålar på kistans insida. Osteologisk analys.
 Kön: -
 Ålder: Spädbarn, 0-6 månader
 Noterade skador eller särdrag: -
 Armställning: Armarna raka utefter sidorna
 Gravens djup: 1,80 m
 Föremålsfynd: -
- Grav XXVIII Barngrav i kista. Barnet ca 0,60 m långt, mjölkttänder börjar spricka fram
 Kön: -
 Ålder: Spädbarn ca 6 månader
 Noterade skador eller särdrag:
 Armställning: Händerna över skötet
 Gravens djup: 2,0 m
 Föremålsfynd: Nål
- Grav XXIX Nedre del av grav. Skärs av grav XXXV.
 Kön: -
 Ålder: Vuxen individ
 Noterade skador eller särdrag: -
 Armställning: -
 Gravens djup: 1,60 m
 Föremålsfynd: -
- Grav XXX Delvis skadad grav under VA ledning. Fragmentarisk.
 Kön: -
 Ålder: Troligen en vuxen individ
 Noterade skador eller särdrag: -
 Armställning: Armarna längs med kroppen.
 Gravens djup: 1,60 m
 Föremålsfynd: -
- Grav XXXI Fragmentarisk grav.
 Kön: -
 Ålder: Troligen vuxen individ
 Noterade skador eller särdrag: -
 Armställning: Vänster arm över skötet
 Gravens djup: 1,60 m
 Föremålsfynd: -
- Grav XXXII Välbevarat skelett med huvudet snett åt vänster.
 Kön: -
 Ålder: Ung vuxen individ
 Noterade skador eller särdrag: -
 Armställning: Armarna längs med kroppen. Händerna på bäckenbenet.
 Gravens djup: 2,20 m
 Föremålsfynd: -
- Grav XXXIII Graven skadad av grävmaskin. Fragmentariskt skelett.
 Kön: -
 Ålder: Troligen vuxen individ
 Noterade skador eller särdrag: -
 Armställning: Armarna längs med kroppen. Händerna på bäckenbenet.
 Gravens djup: 2,0 m
 Föremålsfynd: -

Grav XXXIV Intakt grav som fortsätter in i schaktväggen i både Ö och V.

Kön: -

Ålder: Vuxen individ

Noterade skador eller särdrag: Knäskålar förskjutna ur sitt naturliga läge. Enligt osteolog har det skett efter döden.

Armställning: Armarna längs med kroppen.

Gravens djup: 2,0 m

Föremålsfynd: -

Grav XXXV Del av kistkant som skär XXIX. Ej undersökt. Fortsätter in i schaktväggen.

Kön: -

Ålder: -

Noterade skador eller särdrag: -

Armställning: -

Gravens djup: -

Föremålsfynd: -

Grav XXXVI Delvis bortgrävd grav. Endast vänster sida av skelettet kvar.

Kön: -

Ålder: Vuxen individ

Noterade skador eller särdrag: -

Armställning: Händer i kors över skötet.

Gravens djup: 1,85 m

Föremålsfynd: -

Grav XXXVII Intakt grav. Fortsätter in i Ö och V schaktväggen.

Kön: -

Ålder: Vuxen individ

Noterade skador eller särdrag: Karies eller tandlossning

Armställning: Armarna längs med kroppen.

Gravens djup: 1,80 m

Föremålsfynd: -

Grav XXXVIII Tydlig nedgrävning för grav, ej undersökt. Kvarligger under schaktdjup.

Kön: -

Ålder: -

Noterade skador eller särdrag: -

Armställning: -

Gravens djup: 2,00 m

Föremålsfynd: -

Bilaga 4. Osteologisk analys

Osteologisk analys av skelettmaterial från Mjölby Kyrkogård av Petter Nyberg.

Äldre kvinna, Grav XXVI

Skelettet var stort sätt komplett, förutom att höger knäskål, överkäken och en del av visceralakraniet saknades.

Individens kranium könsbedömdes som härrörande från en kvinna utifrån morfologiska karaktärer. Även bäckenbenet uppvisade tydliga kvinnliga könskaraktärer.

En åldersbedömning av kraniet har gjorts genom att graden av sammanväxning mätts på ett antal specifika punkter inom två områden på kraniets utsida (Standards for Data Collection from Human Skeletal Remains 1994:35f). Den första ("Vault") indikerade en ålder mellan 32-60 år medan det andra området (Lateral-anterior) indikerade en ålder mer än 48 år. Utseende på ledytan mellan korsbenet och höftbenen indikerar vidare att det rör sig om en person som var äldre än 50 år (White 2000:358).

Alla tänder i underkäken hade tappats före döden. Samtliga alveoler, förutom de till båda främre kindtänder på vänster sida, hade läkt ihop fullständigt. Detta tyder på att tandlossningen skett under en lång tid innan döden.

Om man slår ihop de olika bedömningarna kan det anses sannolikt att det rör sig om en kvinna som var äldre än 50 år vid dödstillfället. Den fullständiga avsaknaden av tänder i underkäken tyder på att hon sannolikt var betydligt äldre.

Två av fingerbenen på både på höger och vänster hand var gröna till färgen och det fanns rester av torakat kött.

Kvinnans samtliga bröstkotor uppvisade kraftig osteofytbildning på kotkropparna. Även övre delen av bröstkotornas taggutsnitt uppvisade bentillväxt. Tredje och fjärde bröstkotorna uppvisade även kompressionsskador, vilket kan ha inneburit att kvinnans normala kroppsställning var något framåtböjd. Dessa förändringar på kotorna kan ses som en kombination av hårt fysiskt arbete och normala åldersförändringar. Inga spår av osteoporos kunde dock upptäckas, vilket annars är vanligt hos äldre kvinnor.

Skulderbladets ledyta mot höger överarmen uppvisade osteofytbildning. Ingen sådan förekom på vänster skulderblad. Detta tyder på att kvinnan var högerhänt. Det vänstra strålbenets övre led uppvisade bentillväxt vilket kan tyda på att vänster armbågsled

utsatts för hård fysiskt belastning vid upprepade tillfällen. Även det vänstra nyckelbenets led mot skulderbladet uppvisade osteofytbildning.

Kvinnan har också under sin levnad brutit ett revben på vänster sida. Detta revben hade läkt ihop lite snett. Dessutom hade hon en läkt fraktur på höger överarm.

De mått som tagits indikerar samtliga att det rör sig om en kvinna. Måtten visar vidare att kvinnan hade en kroppslängd på ca 160 cm.

Följande mått togs:

Scapula sin cavitas glenoidalis sin (indikerar kvinna)	33,07 mm
Scapula dx cavitas glenoidalis dx (indikerar kvinna)	31,13 mm
Humerus dx GL (indikerar kroppslängd 158,8 cm)	30,5 cm
Humerus sin GL (indikerar kroppslängd 158,8 cm)	30,5 cm
Clavicula sin GL	14,1 cm
Femur sin GL (160,3 cm)	42,7 cm
Femur dx GL (157,8 cm)	42,5 cm
Femur sin vert diam (indikerar kvinna)	41,14 mm
Femur dx vert diam (indikerar kvinna)	39,82 mm
Tibia sin GL (160,1 cm)	34,1 cm

9 månader gammalt barn, Grav XVII

Skelettet var stort sätt komplett. Den högra överarmens längd var 97,13 mm lång och den vänstra 98,02 mm. Detta tyder på att barnet var mellan 6 månader och 1,5 år när det dog. Utifrån bedömning av tändernas utveckling och frambrott konstaterades att det rörde sig om ett barn med en dödsålder av ca 9 månader.

Nyfött barn, Grav XXVII

Skelettet var stort sätt komplett, men saknade visceralakranium och käkar. Ålderbedömningen har gjorts utifrån längdmått på vänster strålben (55,09 mm) och höger lårben (65,68 mm). Dessa mått indikerar att barnet dog i samband med födseln eller innan det blivit ett halvt år gammalt.

Kranium, Grav X

Kraniet könsbedömdes som härrörande från en man utifrån morfologiska karaktärer.

En åldersbedömning av kraniet har gjorts genom att graden av sammanväxning mäts på ett antal specifika punkter inom två områden på kraniets utsida. Standards for Data Collection from Human Skeletal Remains 1994:35f). Dessa två områden gav något skilda resultat. Den första ("Vault") indikerade en ålder mellan 27-44 år medan det andra området (Lateral-anterior) indikerade en ålder mer än 40 år.

Tandslitage i överkäken indikerar en ålder över 45 år (Brothwell 1981:72).

Om man slår ihop de olika bedömningarna kan det anses sannolikt att det rör sig om en man som var äldre än 40 år vid dödstillfället.

Överkäke

I överkäken har följande tänder förlorats när personen fortfarande var i livet:

M3 sup dx

M2 sup dx

I2 sup dx

I1 sup dx

M3 sup sin

M1 sup sin

C sup sin

I2 sup sin

I1 sup sin

Samtliga alveoler var fullständigt igenväxta. Kvarvarande tänder var mycket slitna, vissa mycket snedslitna. M1 sup dx var t ex nedsliten ända ner till pulpan.

Underkäke

I underkäken har följande tänder förlorats när personen fortfarande var i livet:

M3 inf dx

I1 inf dx

M3 inf sin

I2 inf sin

I1 inf sin

Alveolen på I1 inf dx var endast något igenväxt. Övriga alveoler hade växt igen helt.

En del tillväxt i form av små taggar fanns på insidan corpus mandibulae.

På visceralkraniet fanns rester av torkat kött. Rester av torkat tandkött fanns även i gommen.

Litteratur

Brothwell. D R. 1981. Digging up Bones. Oxford.

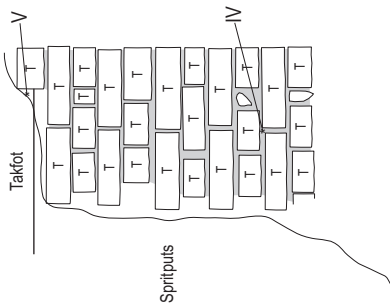
White, T. 2000. Human Osteology. Academic Press. Carlifornia.

Standards of Data Collection from Human Skeletal Remains. 1994. (Eds. Buikstra, J. E. & Ubelaker, D. H). Arkansas Archaeological Survey Research Series No 44. Fayetteville, Arkansas.

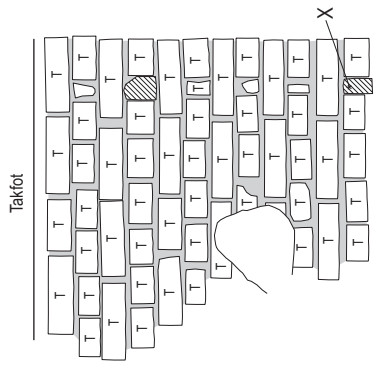
Bilaga 5. Byggnadsarkeologiska ritningar

Dnr 319/06:1

N sida

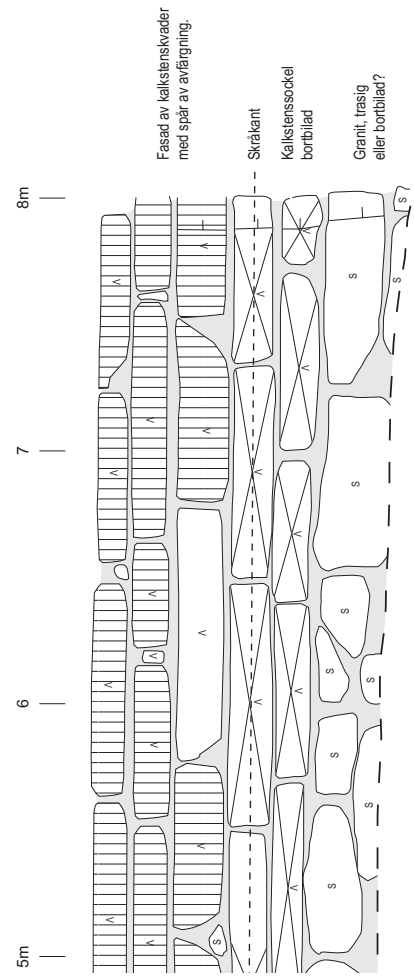
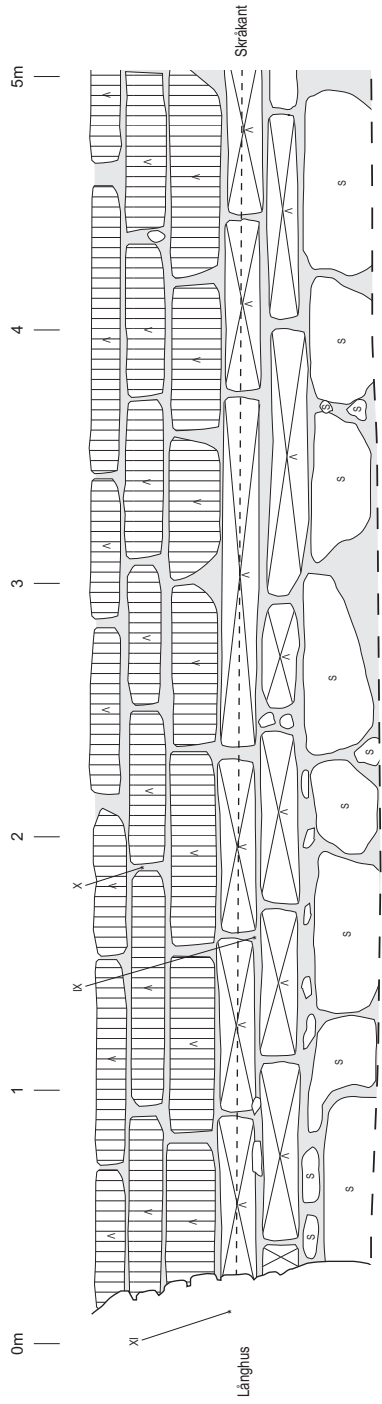
Ö sida

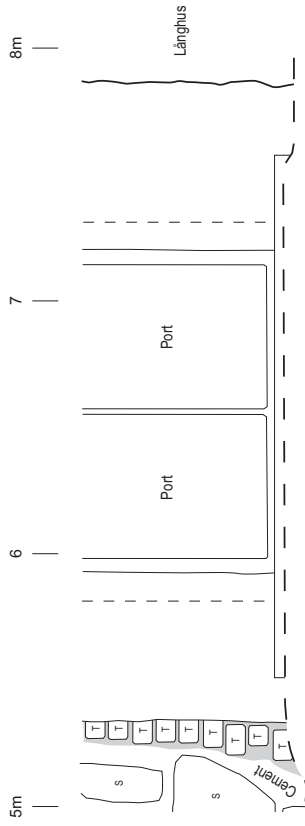
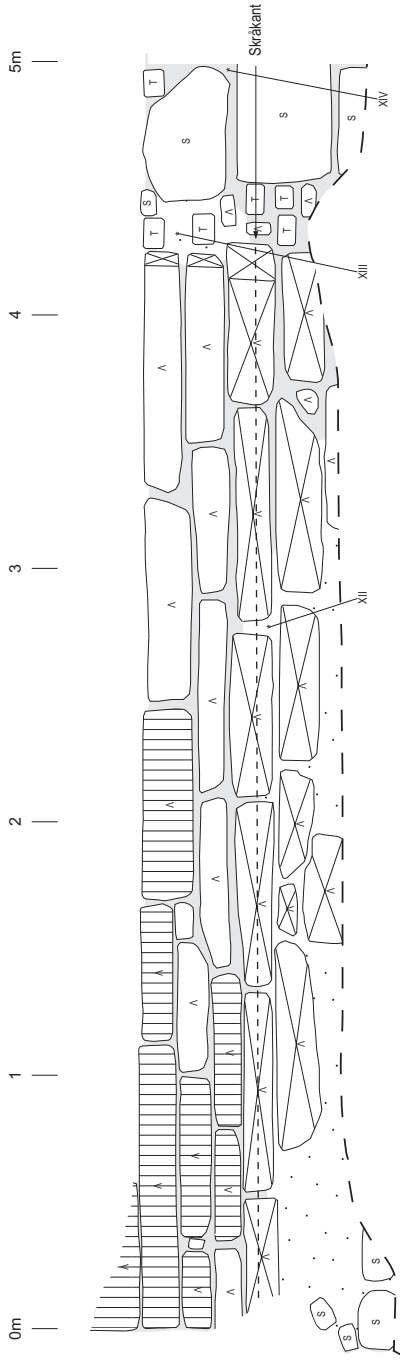
Mjölby kyrka, tornet
Mjölby stad och kommun, Ög
RAÄ
Väggritning
Skala 1:20
Dnr 319/06
2006-08-07 Eva Modén
Renritning Lasse Norr

Mjölby kyrka, tornet
Norra sidan
Mjölby stad och kommun, Ög
RAÅ
Väggritning
Skala 1:20
Dnr 319/06
2007-05-24 A-C Feldt
Renritning J Levin

Mjölby kyrka, tornet
Södra sidan
Mjölby stad och kommun, Ög
RAA
Väggritning
Skala 1:20
Dnr 319/06
2007-05-24 A-C Feldt
Renritning J Levin

I samband med putsarbeten på och dräneringsarbeten runt Mjölby kyrka 2006-2007 genomförde Östergötlands länsmuseum en byggnadsarkeologisk undersökning och en arkeologisk förundersökning. Arbetena utfördes på uppdrag av Mjölby kyrkliga samfällighet.

Mjölby kyrka byggdes under 1100-talets första hälft. Murverket visar spår av tre bränder vilka har kunnat tidfästas till 1300-talets andra hälft, 1500-talets senare del och 1771. I dräneringsschaktet kunde 38 gravar eller delar av gravar dokumenteras. Bland gravarna fanns två spädbarnsgravar och ytterligare åtta barngravar.